

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ'NİN 21. TARAFLAR KONFERANSI

PARİS ANLAŞMASI

COP 21

12 ARALIK 2015

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği
Çerçeve Sözleşmesi'nin 21. Taraflar Konferansı-COP 21
Paris Anlaşması
12 Aralık 2015

Yazarı: Birleşmiş Milletler
Yayınlayan: Ekoloji Kolektifi Derneği
Basım Tarihi: Ocak, 2016, 1. Baskı
Editör: Ilgın Özkaya Özlüer, Ethemcan Turhan, Fevzi Özlüer
Tasarım: Ahmet M. Öğüt
Çeviri: Yunus Bakihan Çamurdan
Kategori: Hukuk
ISBN: 978-605-83799-1-6

Ekoloji
Kolektifi

EKOLOJİ KOLEKTİFİ DERNEĞİ

İnkılap Sokak 26\4 Kızılay Ankara

+90 (312) 425 7764 iletisim@ekolojikolektifi.org

ekolojikolektifi.org @ekolojikolektif ekoloji.kolektifi

*21. Birleşmiş Milletler
İklim Değişikliği Taraflar
Konferansı sonucunda
(COP 21) 12 Aralık 2015
tarihinde kabul edilen
Paris Anlaşması'nın
çevirisini, Türkiye'deki
iklim değişikliği ve adalet
tartışmalarında bir
kaldıraç görevi görmesi
umuduyla yayınlıyoruz.*

PARİS ANLAŞMASI VE ORTAK DEĞERLERİN İNŞASI SÜRECİNDE HUKUK [Önsöz]	5
PARİS ANLAŞMASININ KABUL EDİLMESİ	9
PARİS ANLAŞMASI [Ek]	19

ÖNSÖZ

PARİS ANLAŞMASI VE ORTAK DEĞERLERİN İNŞASI SÜRECİNDE HUKUK

ILGIN ÖZKAYA ÖZLÜER

İnsanlığı topyekun ilgilendiren sorunlarla tüm uygarlığın sınanmasının tarihi çok eskilere kadar gitmez. 2. Dünya Savaşı'nda atom bombasının kullanılmasıyla birlikte insanlık ilk defa kendi yarattığı uygarlığı ortadan kaldırayabileceğini de gösterdi. Halbuki daha önceden de insanlık savaşlar yaşamıştı. Toplumların çözülmesiyle, kimi uygarlıkların çöküşüne de tanıklık edilmişti. Ancak 2. Dünya Savaşı ile birlikte, insanlığın topyekun yok oluşunu sağlayabilecek bir savaşın mümkün olduğu keşfedildi. Nagazaki ve Hiroşima'nın bombalanmasının ardından ortaya çıkan bu uygarlık bunalımı tüm toplumları etkiledi. Ulusların birbirine karşı bu acımasızca saldırısının tüm yaşamı yok edeceğinin farkına varıldı. Bu farkındalık çeşitli düzeylerde ortaya çıktı.

DEVLETLER DÜZEYİNDE ÇEVRE SORUNLARININ KÜRESELLEŞTİĞİNE DAİR FARKINDALIK

Devletleri düzenleyen çevreleyen Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası kuruluşlar doğdu. Bu kuruluşların çatısı altında sadece insan uygarlığının değil diğer canlıların da korunmasına yönelik ortaya çıkan bilinci ifade edecek toplantılar yapıldı. 1972 yılında BM Stockholm Konferansı ile çevrenin korunması ile gelişme kavramı arasındaki ilişki ilk kez kabul edilmiş oldu. Böylece savaşı da içine alacak anlamda çevre sorunlarının aynı zamanda toplumların farklı gelişmişlik düzeylerinden ve dolayısıyla insanlığın eşitsiz gelişmişlik biçiminden kaynaklı olduğu da kabul edilmiş oldu. Stockholm'de her insanın sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkının olduğu kabul edilmişti. 113 ülkenin katıldığı bu konferansın sonucu olarak iyi bir çevreye herkesin ulaşma hakkının devletler tarafından kabulü, aynı zamanda devletlerin pozitif ve negatif yükümlülükleri olduğu neticesini de ortaya çıkardı. 20 yıl sonra 1992'de Rio de Janeiro'da düzenlenen sürdürülebilir kalkınma paradigmasının anaakımlaştığı Dünya Zirvesiyle de kalkınma ve çevre arasında bir denge arayışının sonucunda 2 önemli sözleşme ortaya çıktı. Bunların ilki olan BM Biyoçeşitlilik Sözleşmesi (UNCBD), bu denge arayışına atfen biyolojik çeşitliliğin korunması gerekliliğini ön plana koyuyordu. İnsanlık devletler düzeyinde, kendi varlık zemini olarak biyolojik çeşitliliğin korunması gerektiğini kabul ediyordu. İkinci ana metin, küresel

bir kolektif eylem sorunu olan iklim değişikliği konusundaydı. Rio de Janeiro'da üzerinde anlaşılan BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında, doğanın insanlığın ortak mirası olduğu yaklaşımı da devlet düzeyinde kabul görüyordu. Bu ortak mirasın korunması için özellikle iki alanda (azaltım ve uyum) özel olarak çalışma yapılması gerektiği ortaya konuluyordu. İnsan uygarlığının yarattığı toplumsal zenginliğin önemli bir kısmının gelişmiş ülkeler tarafından tüketilmesine bağlı olarak ortaya çıkan sera gazı emisyonları sorunu ve bu bağlamda iklim krizi de uygarlığı etkilen bir tehdit olarak 1990'lı yıllardan sonra uluslararası camianın ve devletlerin gündemi haline geldi. Rio de Janeiro'dan çıkan üçüncü ve son metin ise yine ilk iki sözleşmeyle ilişkili biçimde BM Çölleşmeyle Mücadele Sözleşmesiydi (UNCCD). Çölleşme, iklim değişikliği ve biyoçeşitliliğin kesişim kümesindeki konulardan birisi de elbette gıdaydı. Ülkelerin gelişmişlik düzeyi arasındaki farkın üretilen gıdanın adil dağıtılmaması sonucunu doğurduğu ve tarımsal geleceğin tehdit edilmesine karşı önlemler ortaya çıkmaktaydı. Özellikle gıdanın toplumsal-siyasal-iktisadi bir denetim aracı haline getirilmesinin ve metalaşmasının sonucu ortaya çıkan endüstriyel ve GDO'lu tarım karşısında bu tekniklerden vazgeçmeyi değil, "ortak miras" kabul edilen biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkisini denetim altına alma amacına yönelik uluslararası protokoller de belirliyordu. 2000 yılında imzaya açılıp, 2003'te yürürlüğe giren Cartagena Biyogüvenlik Protokolü de bunlardan biriydi.

Bu anlamda sanayi uygarlığının ortaya çıktığı 19. yüzyıldan beri çevre sorunlarının küreselleşmeye yönelme potansiyeli, 2. Dünya Savaşıyla tescil edilmiş ve 1990'lı yıllardan sonra da devletler tarafından da çevre sorunlarının küresel bir sorun olduğu yukarıda bahsedilen anlaşmalar çerçevesinde kabul edilmiştir.

KÜRESEL ÇEVRE SORUNLARININ FARKINDA OLMAK VE HUKUKİ BAĞLAYICILIK SORUNU

Çevre sorunlarının her devletin ortak sorunu olduğuna dair yaklaşım ve bu sorunun tüm ulusların ortak katkı ve çabasıyla çözümlenmesine dair yaklaşımda 'sorunun ortak bir biçimde nasıl çözüleceği' yanıtlanması gereken bir soru olarak hala ortada durmaktadır.

1990 yılından itibaren kabul edilerek yürürlüğe giren uluslararası anlaşmalarda, devletlerin çevre sorunlarının küreselleşmesinde tarihsel sorumluluklardan ötürü farklı derecede katkıları olması nedeniyle ortak fakat farklılaştırılmış bir sorumluluk almaları gerektiği fikri ön plana çıktı. Ancak bu fikrin erken sanayileşmiş/gelişmiş ülkeler tarafından uygulamaya alındığını söylemek mümkün değil. Çevre sorunlarının küreselleşmesiyle, devletlerin sorunun çözümünde pay sahibi olması gerektiğine ilişkin farkındalığın arttığı gözlemlenebilir de çevre sorunlarının çözümü ve bu sorunların kökenine müdahale konusunda etkili adımlar atıldığını, pozitif yükümlülükler üstlendiklerini söylemek mümkün değildir.

Bu anlamda, COP21 Paris iklim zirvesi vesilesiyle çokça gündem olan iklim değişikliğine dair çözümler de uluslararası anlaşmalar eliyle karmaşıklaşmaktadır. 1997 yılında iklim değişikliği konusunda ülkelerin karşılıklı olarak adım atması ve küresel ortalama sıcaklık artışının güvenli sınırlarda tutulabilmesi için Kyoto Protokolü imzalandı. Ne var ki Protokolün yürürlüğe girebilmesi için, onaylayan ülkelerin 1990'daki salımlarının (atmosfere saldıkları karbon miktarının) yeryüzündeki toplam emisyonun %55'ini bulması gerekmektedir ve bu orana ancak 8 yılın sonunda Rusya'nın katılımıyla ulaşılabilmişti.

2005'te yürürlüğe giren Kyoto Protokolü'nün piyasa mekanizmalarıyla kurmak istediği sistemin, iklim krizinin bu süreçte hızlandığı göz önüne alındığında işlememiş olduğu görülmektedir. İşlememesinin en önemli sebeplerinden birisi de uluslararası kuralların yaptırım gücünün yine o devletlerin egemenlik haklarıyla sınırlı olmasıdır. Kyoto Protokolü her ne kadar tepeden bir azaltım hedefi belirlemiş olsa da hem taahhüt dönemlerinin kısıtlılığı, hem yaptırımların muğlaklığı, hem de son süreçte Kanada ve Japonya gibi ülkelerin hedeflerini tutturamayacaklarını anladıklarında protokolden çekilmeleri gibi sebeplerle işlevsiz kalmıştır. Bu örnekten görüldüğü üzere çevre sorunlarının küreselleşmesi ortak çözüm iradesinin doğduğu anlamına gelmemektedir. Karşılıklı yükümlülük prensibinin karbon ticareti gibi aslında salımları azaltmak yerine başka yerlere ihraç eden araçlarla tıkanması ardından 2015 sonunda düzenlenen COP21'de (*Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 21. Taraflar Konferansı*) ortaya çıkan Paris Anlaşması'na gelinmiştir. Kyoto Protokolü'nün taahhüt dönemlerinin bittiği 2020 sonrası yeni iklim rejimini şekillendirecek bu anlaşma ile bağlayıcılığı daha zayıf olan ve ülkelerin ortak kararlar geliştirdikleri sorumlulukları oranında değil, kendi verdikleri gönüllü katkılara dayanan bir dönem ortaya çıktı. Bu çerçevede çevre sorunlarının küresel bir karakter kazanması karşısında uluslararası bağlayıcılığı ve yaptırım gücü olan bir anlaşma dilinden uzaklaşıldığı görülmüyor.

BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne taraf olan 196 ülkenin tamamının küresel iklim değişikliğini 2100 yılına kadar 2 derecenin altında ve mümkünse 1,5 santigrad derecede tutmaya yönelik bir kararlık içinde olmaları maalesef ki bu konuda etkin bir anlaşma yapıldığı sonucu çıkartmıyor. Bu noktada, acaba çevre sorunlarının ortadan kalkmasını devletler gerçekten arzu ediyor mu sorusuna yanıt aramak gerekli görünmüyor. Bugün küresel iklim krizi ve küresel çevre sorunla-

rına karşı geliştirilen yaklaşım soruna "çit çekme" ve sorunun etkilerini ötelemeye dayanıyor. Hukuki mekanizmalar ve karar alma biçimleri de bu ekseninde biçimleniyor. Suriye'de mülteci krizinin, batının genelini vurmasının engellenmesi veya savaşın bölge ölçeğinden dünya ölçeğine sıçramasına müdahale gibi bakış açıları geliyor. Öte yandan somut bir çözüm için yaşanan sosyo-ekolojik sorunlara tarihsel sorumluluklar ile kayıp ve zararlar ışığında adil, eşitlikçi ve hakkaniyete uygun çözümler geliştirilmesi gerekir.

HUKUKİ BAĞLAYICILIK İÇİN TEMEL YAKLAŞIM NE OLMALI?

Çevre sorunlarının küreselleşmesi karşısında bu uygarlık çöküşü, İbn-i Haldun'un Mukaddime'sinde izah ettiği gibi toplumsal bir çöküşe tekabül ederek gelişebilir. Bugün çevre sorunları karşısında insanlığı tek bir toplum ve fakat çok başlı bir devlet gibi görebiliriz. Devletler, eğer küresel bir müşterek sorun olan iklim krizini çözmekte samimiyseler, bu konuda ortak hareket etmek zorundadır. Bu zorunluluk da bağlayıcı hukuk sistemini ve temel bir takım mekanizmalar üzerinde anlaşmayı gerektirir.

Gelişmiş ülkelerin, gelişmekte ve az gelişmiş ülkelere karşı Sanayi Devrimi'nden bu yana fosil yakıtları yoğun biçimde kullanmak suretiyle enerji üretimi, sanayi süreçleri, endüstriyel tarım ve hızlı kentleşme sonucu ürettikleri atmosferik kirlilik nedeniyle bir tazminat (ki buna artan şekilde 'iklim borcu' denmektedir) ödeme sorumluluğu vardır. Bu sorumluluk yenilenebilir teknoloji transferi ve kapasite artırımı gibi başlıklar altında eritilemez. İklim değişikliğine öncelikli olarak sebep olan devletlerin, enerji-yoğun fosil yakıt tüketimiyle edindikleri refah düzeyi ve teknolojik olanakları kadar finansal olanaklarını da paylaşması gerekir. Bu anlamda hem seragazi azaltımını hem uyumu hem de iklim borcunu karşılayacak yatırımlar için bütçe yaratılması elzemdir. Yeşil İklim Fonu gibi önemli miktarda finansman mekanizması kurmakla birlikte Paris Anlaşması'nın bu bütçeyi karşılamakta yeterli bir adım olduğu söylenemez.

Küresel çevre sorunlarının engellenmesi ve mevcut etkilerinin azaltılması, ortadan kaldırılması için toplumların gıdaya, suya, havaya, toprağa, enerjiye adil ve eşit erişiminin önündeki engellerin aşılması gerekir. Temel gereksinimlerini karşılayamayan, yaşama ve çevre hakkını güvence altına alamayan toplumlar çöküş ve çözümlüş yaşarlar. Bu nedenle de küresel çevre sorunları karşısında küresel adımlar atılmıyorsa öncelikle bölgesel ölçekte barış, yardımlaşma ve dayanışma biçimlerinin gelişmesine ihtiyaç vardır. Ekosistemler üzerindeki baskının artması halinde şu ya da bu ülkenin çözümlüşünün sonuçlarını maalesef tüm ülkeler yaşayabilir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin 5. Değerlendirme Raporu da göstermektedir ki insan ve ekosistem güvenliğini sağlayacak olan yaklaşım bütüncül biçimde sosyo-ekolojik çatışmaların önüne geçmek ve mevcut çatışmaların çevre boyutunun ciddiye alınmasıdır. Rapor'da 'tehdit çoğaltıcı' olarak görülen iklim değişikliğinin göç ve toplumsal çatışmalarla ilişkisi bu anlamda basit bir sebep-sonuç ilişkisinin ötesinde dikkate alınmalıdır.

Küresel iklim değişikliği özelinde sadece devletlerin değil aynı zamanda küresel çevre sorunun mağduru olan sosyal ke-

simlerinin temel hak ve özgürlüklerini de sağlayacak bir katılım mekanizmasına ihtiyaç vardır. Bu katılım mekanizması bölgesel ölçekte de ekolojik değerlerin planlanmasını ve akılcı olarak kullanılmasını sağlamalıdır. Her ne pahasına olursa olsun ekonomik büyüme takıntılı sistemin ötesinde insani gelişmişlik göstergesi bu ekolojik değerleri, biyolojik çeşitliği, gıdayı, tohumu, enerjiyi ne kadar rasyonel yönetebildiğimizle şekillenecektir. Bunun için, Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz Havzasının korunması geleceğimiz ve toplumsal varoluşumuz için çok önemlidir. Küresel çevre sorunlarının bu anlamda sadece devletler arası müzakere edilen konulardan çıkarılarak farklı ölçeklerde tartışılması ve katılımcı mekanizmalarla çözüm üretilmesi gerekmektedir.

Bu kaygı ve ufuk çizgisiyle Ekoloji Kolektifi olarak elinizde tuttuğunuz Paris Anlaşması metnini tercüme ederek bilginin kamusallaşmasına ve katılım mekanizmasının işlemesine yönelik bir adım atıyoruz. Her ne kadar bu anlaşma 2020 yılında yürürlüğe girecek olsa da bu tarihe kadar hem Türkiye'nin hem de dünyanın diğer devletlerinin atması gereken çok önemli ve acil adımlar var. Bu adımların hayat bulması için iklim değişikliğinden en çok etkilenecek toplumların sesini daha güçlü çıkartması gerekiyor. Bunun için de ülkemizin adil bir enerji dönüşümüne adım atması, bütçesinde iklim değişikliği çözümlerine ve önlenemeyen etkiler için uyuma pay ayırması, teknolojiye yenilikçi adımlara yönelmesi, yaşanan iklim afetlerinin hukuki sorumluluk alt yapısını oluşturması, başta halk sağlığı ve iklim değişikliğinin birinci dereceden müsebbibi olan kömür olmak üzere fosil yakıtlara dayalı enerji üretim sistemlerinden uzaklaşması önemli ve öncelikli adımlardır. Bu adımların atılması sürecinde Türkiye bir yandan da 2020'de Paris Anlaşması'nın yürürlüğe gireceği COP26 zirvesi için adaylık süreci içine girmiştir. Bu sürece dair eğer samimiysek hem devletin hem de toplumun iklim değişikliğine cevap vermek için hazırlanması gerekmektedir. Devletin tüm kamu yatırım politikalarının iklim değişikliğine uygun yeniden tasarlanması için bölgesel ve ulusal kalkınma planları, çevre düzeni planları ve her ölçekteki kent planları revize edilmelidir. Piyasa mekanizmalarının AB örneğindeki gibi çökmesi ve anlamsızlaşması karşısında karbon vergisi gibi yeşil bir vergi reformu gündeme gelmelidir. Bu bağlamda kentsel ve kırsal alanda, toplumsal adalet ve eşitlik perspektifiyle ekolojik bir yaşam için Paris Anlaşması çevirisinin bu süreçte yürütülecek tartışmalarda kullanılması ümidini taşıyoruz. Paris Anlaşması metnini Türkiye'deki iklim değişikliği ve adalet tartışmalarına bir kaldıraç görevi görmesi umuduyla ekte sunuyoruz.

30.12.2015

Ankara

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

FCGC/CP/2015/L.9/REV. 1

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ HAKKINDA
ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

DAĞITIM: SINIRLI
12 ARALIK 2015
BELGE ASLI: İNGİLİZCE

TARAFLAR KONFERANSI
YİRMİ BİRİNCİ OTURUMU
PARİS, 30 KASIM İLA 11 ARALIK 2015

GÜNDEM MADDE 4(B)

Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu (karar 1/CP.17)
Bir protokolün, sair hukuksal aracın
veya kararlaştırılan ve Sözleşme kapsamında
hukuksal etkiye sahip ve tüm Taraflara uygulanabilir
bir sonucun kabul edilmesi

PARİS ANLAŞMASININ KABUL EDİLMESİ

BAŞKAN TARAFINDAN SUNULAN TEKLİF TASLAK KARAR -/CP.21

Taraflar Konferansı,

Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu Geçici Çalışma Grubunun kurulmasına ilişkin 1/CP.17 kararını hatırlatarak, Ayrıca Sözleşmenin 2, 3 ve 4. maddelerini hatırlatarak,

Bunlara ek olarak, Taraflar Konferansının, 1/CP.16, 2/CP.18, 1/CP.19 ve 1/CP.20 dâhil olmak üzere ilgili kararlarını hatırlatarak,

Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun “Dünyamızı dönüştürmek: Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi” başlıklı A/RES/70/1 kararını, özellikle 13 sayılı hedefini ve üçüncü Kalkınmanın Finansmanı Uluslararası Konferansının Addis Ababa Eylem Gündemi ile Afet Riskinin Azaltılması için Sendai Çerçevesinin kabul edilmesini onaylayarak,

İklim değişikliğinin insan toplumları ve gezegen için acil ve geri çevrilmesi muhtemelen imkânsız bir tehdit oluşturduğunu ve bu nedenle tüm ülkelerin olası en geniş işbirliğini ve küresel sera gazı salımlarının azaltılmasını hızlandırmak açısından etkin ve uygun bir uluslararası müdahale yönünden katılımlarının önemini kabul ederek,

Ayrıca Sözleşmenin nihai hedefine ulaşılması için küresel emisyonlarda derinlikli azaltıma gidilmesi gerektiğini kabul ederek ve iklim değişikliğine müdahalenin aciliyetini vurgulayarak,

İklim değişikliğinin insanlığın ortak bir kaygısı olduğunu kabul ederek, Tarafların iklim değişikliğine müdahale amaçlı eyleme geçtiklerinde insan hakları, sağlık hakkı, yerli halkların, yerel toplulukların, göçmenlerin, çocukların, engellilerin ve hassas durumdaki kişilerin hakları, kalkınma hakkı ve ayrıca cinsiyetler arası eşitlik, kadınların güçlendirilmesine ve cinsiyetler arası adalet konularındaki yükümlülüklerine uygun hareket etmeli, bu hususlara saygılı olmalı ve onları geliştirmelidir.

Ayrıca gelişmekte olan ülke Tarafların müdahale tedbirlerinin uygulanmasından doğacak etkilerden kaynaklı özel gereksinim ve kaygılarını ve bu kapsamda 5/CP.7, 1/CP.10, 1/CP.16 ve 8/CP.17 kararlarını dikkate alarak,

Tarafların sera gazlarının 2020 itibarıyla küresel yıllık emisyonları yönünden azaltım taahhütlerinin toplu etkisi ve küresel ortalama sıcaklık artışı endüstri öncesi düzeylerin 2°C fazlasının çok altında tutma ile uyumlu toplu emisyon yolları ile sıcaklık artışı endüstri öncesi düzeylerin 1,5°C üzeriyle sınırlama çabası arasındaki önemli açığa ilişkin müdahalenin aciliyetini ciddi bir kaygıyla vurgulayarak,

Ayrıca geliştirilmiş 2020 öncesi hedefinin geliştirilmiş 2020 sonrası hedefi için de sağlam bir temel oluşturabileceğini vurgulayarak,

Sözleşmenin ve Kyoto Protokolünün uygulanmasının hızlandırılmasının 2020 öncesi hedefini güçlendirmek için aciliyetini vurgulayarak,

Gelişmekte olan ülkelerde, özellikle Afrika’da sürdürülebilir enerjiye genel erişimin yenilenebilir enerji kullanımını güçlendirerek artırılması ihtiyacını dikkate alarak,

Tarafların ve Taraf olmayan paydaşların, bu kapsamda sivil toplumun, özel sektörün, finans kurumlarının, kentlerin ve diğer ulusal altı otoritelerin, yerel toplulukların ve yerli halkların iklim yönünden daha güçlü ve daha istekli eyleme geçmesini sağlamak için bölgesel ve uluslararası işbirliğini ön plana çıkarmayı ve geliştirmeyi kabul ederek,

I. KABUL

1. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamındaki Paris Anlaşmasını (bundan sonra “Anlaşma” olarak anılacaktır) ekte sunulduğu içeriğiyle kabul etmeye karar verir;

2. Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinden Anlaşmanın Kayıt Bürosu sıfatıyla hareket ederek 22 Nisan 2016 ve 21 Nisan 2017 tarihleri arasında, New York, Amerika Birleşik Devletleri’nde imzaya açmasını talep eder;

3. Genel Sekreteri 22 Nisan 2016 tarihinde Anlaşma hakkında üst düzey bir imza töreni düzenlemeye çağırır;

4. Ayrıca Sözleşmenin Taraflarının tamamını Genel Sekreter tarafından düzenlenecek toplantıda veya mümkünse daha önce imzalamaya ve ilgili haller için onay, kabul, tasdik veya iltihak belgelerini mümkün olan en kısa sürede teslim etmeye çağırır;

5. Sözleşme Taraflarının Anlaşma yürürlüğe girmeden önce de Anlaşma hükümlerinin tamamını uygulamaya koyabileceklerini kabul eder ve Tarafların bu tür bir geçici uygulama halinde Sekretaryaya haber vermelerini talep eder;

6. Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu Geçici Çalışma Grubunun görevinin 1/CP.17 kararı, fıkra 4 gereğince tamamlanmış olduğunu beyan eder;

7. Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu Geçici Çalışma Grubu Bürosuna görevli seçilmesinde izlenenle aynı düzenleme çerçevesinde ve gerekli uyarlamalar yapılmak suretiyle Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubu oluşturulmasını kararlaştırır;¹

8. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunun top-

¹ Dayanak 2/CP.18 kararı, fıkra 2.

lanması konusunda görevli olduğunu kararlaştırır;

9. Ayrıca işbu kararda yer alan ilgili taleplerden kaynaklanan çalışma programının uygulanmasına nezaret etmeyi kararlaştırır;

10. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun çalışmalarının ilerlemesi hakkında Taraflar Konferansına düzenli rapor vermesini ve çalışmasını Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumu itibarıyla tamamlamasını talep eder;

11. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun toplantılarına 2016 yılında, Sözleşme yardımcı organlarının toplantılarıyla beraber başlamasını ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansına Taraflar Konferansı kanalıyla tavsiye edilecek taslak kararları ilk oturumda görüşülmek ve kabul edilmek üzere hazırlamasını kararlaştırır.

II. HEDEFLENEN ULUSAL KATKILAR

12. Tarafların 1/CP.19 kararı fıkra 2(b) gereğince ilettikleri hedeflenen ulusal katkıları kabul eder;

13. Bu şekilde hareket etmeyen tüm Tarafların hedeflenen ulusal katkıları Sözleşmenin 2. Maddesinde belirtilen hedefe mümkün olduğunca hızla ulaşma perspektifiyle Taraflar Konferansının yirmi ikinci oturumunun (Kasım 2016) çok öncesinde ve hedeflenen ulusal katkıları yönünden netliği, şeffaflığı ve anlaşılabilirliği sağlayan şekilde Sekreteryaya iletilmesi gereğini hatırlatır;

14. Sekreteryanın Taraflarca iletilmiş hedeflenen ulusal katkıları BMİDÇS web sitesinde yayınlamaya devam etmesini talep eder;

15. Gelişmiş ülke Taraflara, Finansal Mekanizmanın operasyonel tüzellerine ve hedeflenen ulusal katkıların hazırlanması ve iletilmesi yönünden desteğe ihtiyaç duyan Taraflara yardım sağlayabilecek konumdaki diğer kuruluşlara çağrısını yineler;

16. Taraflar tarafından 1 Ekim 2015 tarihi itibarıyla iletilmiş hedeflenen ulusal katkıların toplu etkisi üzerine, FCCC/CP/2015/7 belgesi içeriğindeki sentez raporunu dikkate alır;

17. 2025 ve 2030 yılları için hedeflenen ulusal katkılardan kaynaklı toplam sera gazı emisyon düzey tahminlerinin en düşük maliyetli 2°C senaryolarına uygun düşmediğini, ancak 2030 yılı için 55 gigaton düzey projeksiyonunun gündeme getirdiğini kaygıyla ifade eder ve ayrıca küresel ortalama sıcaklık artışını emisyonları 40 gigatona düşürerek endüstri öncesi düzeylerin 2°C üstünden çok daha aşağıda tutmak veya aşağıdaki fıkra 21'de atıfta bulunulan özel raporda tanımlanacak seviyeye düşürerek endüstri öncesi düzeylerin 1,5°C üzerinde tutmak için hedeflenen ulusal katkılarla ilgili olarak çok daha büyük emisyon azaltım çabaları gerektiğini ifade eder;

18. Ayrıca, bu bağlamda, çok sayıda gelişmekte olan ülke Tarafının hedeflenen ulusal katkıları kapsamında uyum ihtiyaçlarını ifade ettiklerine dikkat çeker;

19. Sekreteryanın yukarıdaki fıkra 16'da belirtilen sentez raporunu Taraflarca iletilmiş hedeflenen ulusal katkıların tamamını kapsayacak şekilde, 1/CP.20 kararı uyarınca 4 Nisan 2016 tarihi itibarıyla güncellemesini ve 2 Mayıs 2016 tarihi itibarıyla hazır etmesini talep eder;

20. 2018 yılında, Tarafların Anlaşma Madde 4, fıkra 1'de belir-

tilen uzun vadeli hedefler yönünde ilerlemek için kolektif çabalarını kaydetmek ve Anlaşma Madde 4, fıkra 8 kapsamında hedeflenen ulusal katkıların hazırlanmasına ışık tutmak amacıyla Taraflar arasında kolaylaştırıcı diyalog organize etmeyi kararlaştırır;

21. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Panelini 2018 yılında, endüstri öncesi düzeylerin 1,50C üzerinde küresel ısınmanın etkileri ve bağlantılı küresel sera gazı emisyon yollarıyla ilgili özel bir rapor sunmaya çağırır;

III. ANLAŞMAYI ETKİLİ KILACAK KARARLAR

AZALTIM

22. Tarafları kararlaştırılan ilk katkılarını Tarafın Paris Anlaşmasına ilişkin onay, kabul, tasdik veya iltihak belgelerini sunma tarihinden daha geç olmamak üzere iletmeye çağırır. Eğer Taraflardan birisi hedeflenen ulusal katkısını Anlaşmaya taraf olmadan önce iletmış olursa o Taraf farklı yönde karar verse dahi bu hükmün gereğini yerine getirmiş sayılacaktır;

23. 1/CP.20 kararı kapsamında hedeflenen ulusal katkıları 2025 yılına kadar bir zaman planı içeren Tarafların 2020 yılı itibarıyla yeni bir ulusal katkı iletmeleri ve Anlaşma Madde 4 fıkra 9 gereğince bu iletimi beş yılda bir yinelemeleri gereğini vurgular;

24. 1/CP.20 kararı kapsamında hedeflenen ulusal katkıları 2030 yılına kadar bir zaman planı içeren Tarafların 2020 yılı itibarıyla yeni bir ulusal katkı iletmelerini ya da mevcut katkılarını güncellemelerini ve Anlaşma Madde 4 fıkra 9 gereğince bu iletimi beş yılda bir yinelemelerini talep eder;

25. Tarafların Anlaşma Madde 4'te belirtilen ulusal katkılarını Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansına Taraflar Konferansından en az 9 ilâ 12 ay önce, hedeflenen ulusal katkıları yönünden netliği, şeffaflığı ve anlaşılabilirliği sağlayan şekilde ve Sekreteryaya tarafından hazırlanan sentez raporu üzerinden Sekreteryaya iletilmesi gereğini kararlaştırır;

26. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere ulusal katkıların özellikleri hakkında daha fazla yönlendirici bilgi oluşturmasını talep eder;

27. Tarafların ulusal katkılarını iletirken netlik, şeffaflık ve anlaşılabilirliği sağlamak için sunacakları bilgiler uygun görüldüğü şekilde diğer unsurların yanı sıra referans noktası hakkında nicel bilgiler (örneğin temel yılı), uygulama için zaman dilimleri ve/veya dönemleri, kapsamı, planlama süreçlerini, insan kaynaklı sera gazı salımları ve ilgili hallerde uzaklaştırma gibi konularda tahmin ve hesaplama için varsayımları ve yöntemsel yaklaşımları ve Tarafın ulusal katkısını ulusal şartları çerçevesinde ne ölçüde anlamlı ve istekli gördüğünü ve Sözleşmenin Madde 2 hükmünde yer verilen amacı elde etmeye nasıl katkı sunacağı öğelerini içerebileceğini kabul eder;

28. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere Taraflarca iletilecek ulusal katkılarına ilişkin bilgilerin netlik, şeffaflık ve anlaşılabilirliğini sağlamak amaçlı kurallar oluşturmasını talep eder;

29. Uygulama Yardımcı Organının Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere, Anlaşmanın Madde 4, fıkra 12 hükmünde ifade edilen ortak sicil oluşturulması ve kullanımı için şekil ve usuller oluşturmasını talep eder;

30. Ayrıca Sekreteryanın geçici ortak sicili Anlaşmanın Madde 4 hükmü uyarınca iletilen ulusal katkıları kaydetmek amacıyla yukarıdaki fıkra 29'da belirtilen şekil ve usullerin Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansında kabul edilmesine kadar açık tutmasını talep eder;

31. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Sözleşme ve ilgili hukuksal araçları çerçevesinde yaklaşımlardan yola çıkarak Anlaşmanın Madde 4, fıkra 13 hükmü kapsamında Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere Taraflarca iletilen ulusal katkılar yönünden aşağıdaki hususları ayrıntılandırmasını talep eder:

- (a) Taraflar insan kaynaklı sahlmlar ve uzaklaştırmaları yönünden Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli tarafından değerlendirilen ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından kabul edilen yöntemler ve ortak ölçütler çerçevesinde sorumludur;
- (b) Taraflar iletilen ulusal katkıların uygulanması yönünden, referanslar dâhil olmak üzere, taahhütlerle uyumluluk sağlanmasını güvenceye alırlar;
- (c) Taraflar tüm kategorilerden insan kaynaklı emisyon veya uzaklaştırmaları hedeflenen ulusal katkıları kapsamına almak ve böylece kaynak, yutak veya faaliyetler kapsama alındığında artık hiçbir zaman kapsam dışına çıkarmamak yönünde çaba gösterirler;
- (d) Taraflar kapsam dışında bırakılan her bir insan kaynaklı emisyon veya uzaklaştırma kategorisi için açıklama getirir;

32. Tarafların yukarıdaki fıkra 31'de belirtilen yönlendirici kuralları ikinci ve müteakip ulusal katkılarına uygulamalarını ve Tarafların bu yönlendirici kuralları ilettikleri ilk ulusal katkılarına uygulamayı dahi tercih edebileceklerini kararlaştırır;

33. Ayrıca müdahale tedbirleri Uygulama Etkisi Forumunun yardımcı organlar çerçevesinde devam edeceğini ve Anlaşma yönünden görev ifa edeceğini kararlaştırır;

34. Bunlara ek olarak, Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organın ve Uygulama Yardımcı Organının Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere ve Anlaşma kapsamındaki müdahale tedbirlerinin uygulama etkileri yönünden Anlaşma çerçevesinde azaltım eylemlerinin etkilerinin anlaşılması ve bu etkiler karşısında esnekliği arttıracak şekilde Taraflar arasından bilgi, deneyim ve iyi uygulamalar konusunda alışverişi güçlendirme hedefiyle müdahale tedbirleri Uygulama Etkisi Forumunun usulleri, çalışma programı ve işlevlerini tavsiye olarak sunmalarını kararlaştırır;²⁷

36. Tarafları 2020 yılı itibariyle, Anlaşma Madde 4, fıkra 19 gereğince yüzyl ortası, uzun vadeli düşük sera gazı emisyonlu büyüme stratejilerini Sekreteryaya iletmeye çağırır ve Sekre-

taryanın kendisine iletilen düşük sera gazı emisyonlu büyüme stratejilerini BMİDÇS web sitesinde yayınlamasını talep eder;

37. Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organın Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere ve Anlaşma Madde 6, fıkra 2 hükmünde belirtildiği şekilde yönlendirici kurallar oluşturmasını ve Anlaşma çerçevesindeki ulusal katkıları kapsamında yer alana kaynak başına insan kaynaklı emisyon ve yutak başına uzaklaştırma Taraflarca paralel bir düzenleme yapılarak mükerrer sayımın önlenmesi için yönlendirici hükümleri de ortaya koymasını talep eder;

38. Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının Anlaşma Madde 6, fıkra 4 hükmünce oluşturulan mekanizma için kuralları, şekilleri ve usulleri aşağıda belirtilen temellerde kabul etmesini tavsiye eder:

- (a) Yer alan her Tarafın izin verdiği gönüllü katılım;
- (b) İklim değişikliğinin azaltılmasına ilişkin reel, ölçülebilir ve uzun vadeli yararlar;
- (c) Özel faaliyet kapsamaları;
- (d) Diğer hallerde dahi ortaya çıkabilecek olanlara ek emisyonlarda azaltım;
- (e) Belirlenen operasyonel tüzeller tarafından azaltım faaliyetlerinden kaynaklı emisyon azaltımlarının doğrulanması ve belgelenmesi;
- (f) Sözleşme ve ilgili hukuksal araçları çerçevesinde kabul edilen mevcut mekanizmalar ve yaklaşımlardan edinilen deneyimler ve öğrenilen dersler;

39. Yukarıdaki fıkra 38'de belirtilen mekanizma için kuralların, şekillerin ve usullerin Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansınca kabul edilmek üzere Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ tarafından oluşturulmasını talep eder;

40. Ayrıca Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organının Anlaşma Madde 6, fıkra 8 hükmünde belirtilen sürdürülebilir kalkınmaya piyasa dışı yaklaşımlar çerçevesinde bir çalışma programını diğer unsurların yanında azaltım, uyum, finansman, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme arasında bağlantıları güçlendirmek ve sinerji yaratmak ve piyasa dışı yaklaşımların uygulanmasını ve koordinasyonu kolaylaştırma amaçlarını gözeterek üstlenmesini talep eder;

41. Daha da ötesi, Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organının yukarıdaki fıkra 40 hükmünde belirtilen çalışma programına ilişkin karar taslağını Tarafların görüşlerini de dikkate alarak ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere hazırlamasını talep eder;

UYUM

42. Uyum Komitesinin ve En Az Gelişmiş Ülkeler Uzman Grubunun, Anlaşmanın Madde 7, fıkra 3 hükmünde belirtildiği üzere, gelişmekte olan ülke Tarafların uyum çabalarının tanınması için ortaklaşa şekilleri Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere oluşturmalarını talep eder;

43. Ayrıca Uyum Komitesinin kendi yetkisini ve ikinci üç

2 Fıkra 35 iptal edilmiştir. Sonraki fıkraların numaralandırılması ve belgedeki diğer fıkralara yapılan atıflar daha sonraki bir aşamada değiştirilecektir.

yıllık çalışma planını dikkate alarak ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere, aşağıdaki amaçlarla tavsiyeler hazırlamasını talep eder:

- (a) Tarafların gereksinimlerinde uygun şekilde cevap verebilmek için çalışmalarının tutarlılığını gerekli şekilde güçlendirebilecek yolları tanımlama perspektifiyle Sözleşme çerçevesindeki uyumla ilgili kurumsal düzenlemelerin işleyişinin 2017 yılında gözden geçirilmesi;
- (b) Gelişmekte olan ülkelere desteği dikkate alan, bu ülkelere aşırı yük yüklemeyen uyum gereksinimleri değerlendirme yöntemleri üzerine çalışmak.

44. İlgili tüm Birleşmiş Milletler ajanslarını ve uluslararası, bölgesel ve ulusal finans kuruluşlarını kalkınma destek ve iklim finansman programlarında iklim geçirmezliği ve iklim esnekliği tedbirlerine nasıl yer verildiği konularında Sekreteryaya üzerinden Taraflara bilgi iletmeye çağırır;

45. Tarafların uygun hallerde uyum hakkında bölgesel işbirliğini güçlendirmek ve gerekli hallerde, özellikle gelişmekte olan ülkelerde bölgesel merkezler ve ağlar oluşturarak 1/CP.16, fıkra 13 hükmünü dikkate almasını talep eder;

46. Ayrıca, Uyum Komitesinin ve En Az Gelişmiş Ülkeler Uzman Grubunun Finans Daimi Komitesi ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği içinde aşağıdaki konularda yöntemler geliştirmesini ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere sunmasını talep eder:

- (a) Anlaşmanın Madde 2 hükmünde ifade edildiği üzere küresel ortalama sıcaklık artışının sınırlanması bağlamında gelişmekte olan ülkelerde uyum için destek sağlanmasının kolaylaştırılması için gerekli adımların atılması;
- (b) Anlaşmanın Madde 7 fıkra 14(c) hükmünde atıfta bulunulan uyum ve desteğin uygunluğunu ve etkinliğinin gözden geçirilmesi;

47. Ayrıca Yeşil İklim Fonunun, en az gelişmiş ülkelere ve diğer gelişmekte olan ülke Taraflara 1/CP.16 ve 5/CP.17 kararları uyarınca ulusal uyum planları oluşturulması ve tanımladıkları politikalar, projeler ve programların daha sonra hayata geçirilmesi için desteği hızlandırmasını talep eder;

KAYIP VE ZARAR

48. İklim Değişimiyle Etkileriyle ilişkili Kayıp ve Zarar için Varşova Uluslararası Mekanizmasının 2016 yılındaki gözden geçirme sonrasında sürdürülmesini kararlaştırır;

49. Varşova Uluslararası Mekanizmasının Yürütme Komitesinin, Tarafların kapsamlı risk yönetimi stratejileri oluşturma ve uygulama çabalarını kolaylaştırmak amaçlı olarak sigorta ve risk aktarımı konularında bilgi deposu olarak hizmet edecek bir risk aktarımı takas odası oluşturmasını talep eder;

50. Ayrıca Varşova Uluslararası Mekanizmasının Yürütme Komitesinin usulleri ve yetkisi çerçevesinde, Sözleşme kapsamında yer alan mevcut organları ve uzman gruplarını, bu bağlamda Uyum Komitesini ve En Az Gelişmiş Ülkeler Uzman Grubu yanında Sözleşme dışı ilgili kurumlar ve uzman organlarının çalışmalarından yola çıkan, bunları tamamlayan ve devreye alan bir çalışma kolunu iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini engellemek, azaltım ve yer değiştirmelere müdahale

etmek amaçlı bir çalışma kolu oluşturmasını talep eder;

51. Ayrıca Varşova Uluslararası Mekanizmasının Yürütme Komitesinin gelecek toplantısında yukarıdaki 49 ve 50. fıkralar tarafından ona verilen görevler yönünden harekete geçmesini ve bu konulardaki ilerlemelere yıllık raporunda yer vermesini talep eder;

52. Anlaşmanın 8. Maddesinin herhangi bir borç veya tazminatla ilgili olmadığını ve herhangi bir borç veya tazminata dayanak teşkil etmediğini kabul eder;

FİNANS

53. Anlaşmanın hayata geçirilmesinde gelişmekte olan ülkelere sağlanan finansal kaynakların Anlaşmanın Madde 2 hükmünde belirtilen amacın elde edilmesi yönünde politikalarının, stratejilerinin, düzenlemelerinin ve eylem planlarının ve gerek azaltım, gerekse uyum açısından eylemlerinin uygulanmasını güçlendireceğini kararlaştırır;

54. Ayrıca, Anlaşmanın Madde 9, fıkra 3 hükmü uyarınca, gelişmiş ülkeler mevcut kolektif katkı hedeflerini anlamlı azaltım eylemleri ve uygulamada şeffaflık yönlerinden 2025 yılında da aynen devam ettirmek niyetindeyken, 2025 öncesinde, Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının gelişmekte olan ülkelerin gereksinimlerini ve önceliklerini dikkate alarak her bir yıl için 100 milyar Amerikan doları taban olmak üzere yeni bir kolektif tutar belirlemesini kararlaştırır;

55. Uygun ve öngörülebilir mali kaynakların, bu kapsamda, uygun şekilde, sonuç temelli ödemelerin ormansızlaşmadan ve orman alanlarının tahribinden kaynaklı emisyonların azaltılmasında politika yaklaşımlarının ve pozitif teşviklerin uygulanması ve ormanların korunması, sürdürülebilir işletilmesi ve orman karbon stoklarının geliştirilmesi yanında ormanların bütünlüklü ve sürdürülebilir işletimi için ortak azaltım ve uyum yaklaşımları gibi alternatif politika yaklaşımları yönünden önemini kabul eder; öte yandan, bu türden yaklaşımların ilgili olduğu karbon dışı yararların önemini teyit ederken Yeşil İklim Fonu gibi özel ve kamusal, iki taraflı ve çok taraflı kaynaklardan ve alternatif kaynaklardan gelecek desteğin Taraflar Konferansının ilgili kararlarına uygun şekilde koordine edilmesini teşvik eder;

56. Yirmi ikinci oturumu itibarıyla, Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere bir tavsiye oluşturmak amacıyla ve Anlaşmanın Madde 9, fıkra 5 hükmüne uygun şekilde, Taraflarca temin edilecek bilgilerin tanımlanmasına ilişkin bir süreç başlatmayı kararlaştırır;

57. Ayrıca, Anlaşmanın Madde 9, fıkra 7 hükmü çerçevesinde bilgi temininin aşağıdaki fıkra 96 hükmünde belirtilen şekil, usul ve düzenlemeler kapsamında yapılmasını sağlamayı kararlaştırır;

58. Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organının Anlaşmanın Madde 9, fıkra 7 hükmüne resmi müdahaleler üzerinden temin edilen ve harekete geçirilen finansal kaynakların muhasebesi yönünden Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere bir tavsiye oluşturmak amacıyla şekiller oluşturmasını talep eder;

59. Yeşil İklim Fonu ve Küresel Çevre Fonunun Sözleşmenin Finansal Mekanizmasının işletimi yetkisine sahip tüzeller olarak, ayrıca Küresel Çevre Fonu idaresindeki En Az Gelişmiş Ülkeler Fonu ve Özel İklim Değişikliği Fonunun Anlaşma amaçlarına hizmet etmelerini kararlaştırır;

60. Uyum Fonunun Kyoto Protokolü Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı alınan ilgili kararlar doğrultusunda Anlaşma amaçlarına hizmet edebileceğini kabul eder;

61. Kyoto Protokolü Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı yukarıdaki fıkra 60 hükmünde ifade olunan konuyu gündemine almaya ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tavsiye sunmaya çağırır;

62. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı Anlaşmaya ilişkin politikalar, program öncelikleri ve uygunluk ölçütleri yönünden ve Taraflar Konferansı tarafından iletilmek üzere Sözleşme Finansal Mekanizmasını işletme yetkisine sahip tüzellerle yönelik yönlendirici kurallar oluşturmasını tavsiye eder;

63. Sözleşme Finansal Mekanizmasını işletme yetkisine sahip tüzellerle yönelik olarak Taraflar Konferansının ilgili kararlarıyla oluşturulan yönlendirici kurallar gerekli uyarlamalar yapılmak suretiyle, Anlaşmanın kabulü öncesinde kararlaştırılanlara da tatbik edileceğini kararlaştırır;

64. Ayrıca Finans Daimi Komitesinin Taraflar Konferansı çerçevesinde oluşturulan işlevleri ve sorumlulukları kapsamında Anlaşma amaçlarına hizmet edeceğini kararlaştırır;

65. Anlaşma amaçlarına hizmet eden kurumlara ülkelere sürdürülen stratejileri yalınlaştırılmış ve etkili uygulama ve onay usulleri üzerinden ve en az gelişmiş ülkeler ve küçük adaların gelişmekte olan Devletleri dâhil olmak üzere gelişmekte olan ülke Taraflara sürekli hazır bulunma desteği üzerinden kaynak koordinasyonu ve dağıtım yoluyla güçlendirmeleri gereğini hatırlatır;

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME VE TRANSFERİ

66. Teknoloji Yürütme Komitesinin FCCC/SB/2015/INF.3 belgesinde atıfta bulunulan teknoloji gereksinimleri değerlendirme sonuçlarının güçlendirilerek hayata geçirilmesi için yönlendirici düzenlemeler hakkında geçici raporunu dikkate alır;

67. Teknoloji Mekanizmasını güçlendirmeyi kararlaştırır ve Teknoloji Yürütme Komitesinin ve İklim Teknolojisi Merkezinin ve Ağının Anlaşmanın hayata geçirilmesi yönünden diğer görevlerin yanında aşağıdaki faaliyetleri de üstlenmesini talep eder:

(a) Teknoloji araştırması, geliştirmesi ve gösterimi;

(b) İç kaynaklı kapasitelerin ve teknolojilerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi;

68. Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organının kırk dördüncü oturumu itibarıyla (Mayıs 2016) Anlaşmanın Madde 10, fıkra 4 hükmü gereğince oluşturulan teknoloji çerçevesini ayrıntılandırmasını ve bulgularını Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere ve diğer hususların yanı sıra aşağıdakileri dikkate alan bir çerçeve tav-

siyesini Taraflar Konferansına sunma perspektifiyle oluşturmasını talep eder:

(a) Teknoloji gereksinimi değerlendirmelerinin, ayrıca sonuçlarının, özellikle teknoloji eylem planlarının ve proje fikirlerinin *güçlendirilmiş şekilde* ve güvenilir projeler üzerinden hayata geçirilmesinin üstlenilmesi ve güncellenmesi;

(b) Teknoloji gereksinimi değerlendirme sonuçlarının hayata geçirilmesi için güçlendirilmiş mali ve teknik destek sağlanması;

(c) Transfer edilmeye hazır teknolojilerin değerlendirilmesi;

(d) Toplumsal ve çevresel yönden güvenilir teknolojilerin geliştirilmesi ve transferi önündeki engellerin kaldırılması ve elverişli ortamların güçlendirilmesi;

69. Teknoloji Yürütme Komitesinin ve İklim Teknolojisi Merkezinin ve Ağının Anlaşmanın hayata geçirilmesini destekleyici faaliyetlerini yardımcı organlar üzerinden Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı sunmalarını kararlaştırır;

70. Ayrıca Teknoloji Mekanizmasının Anlaşmanın teknoloji geliştirme ve transferi konularında hayata geçirilmesini destekleyen katkılarının etkinliğini ve uygunluğunun periyodik değerlendirmesini üstlenmeyi kararlaştırır;

71. Uygulama için Yardımcı Organın kırk dördüncü oturumunda, yukarıdaki fıkra 70 hükmünde belirtilen periyodik değerlendirme kapsam ve şeklini 2/CP.17 kararı, ek VII, fıkra 20 kapsamında ifade edilen İklim Teknolojisi Merkezi ve Ağ kontrolünü ve Anlaşmanın Madde 14 hükmünde küresel envanter için ayrıntıları Taraflar Konferansının yirmi beşinci oturumunda (Kasım 2019) görüşülmek ve kabul edilmek üzere belirlemesini talep eder;

KAPASİTE GELİŞTİRME

72. Amacı gelişmekte olan ülke Taraflardaki kapasite geliştirme uygulamalarında mevcut ve oluşum sürecindeki boşluklara ve gereksinimlere cevap vermek ve kapasite geliştirme çabalarını Sözleşme kapsamındaki kapasite geliştirme faaliyetlerinin tutarlılığını ve koordinasyonunu gözeterek güçlendirmek olan Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesini kurmayı kararlaştırır;

73. Ayrıca, Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesini aşağıdaki fıkra 74 kapsamında tanımlanan çalışma planını yürüteceğini ve izleyeceğini kararlaştırır;

74. Bundan ötesi, 2016-2020 dönemi için aşağıdaki faaliyetleri içeren bir çalışma planını devreye sokmayı kararlaştırır:

(a) Sözleşme çerçevesinde kurulmuş olup kapasite geliştirme faaliyetlerini uygulayan mevcut organların sinerjisini işbirliğiyle ve tekrarların önlenmesi yoluyla ve Sözleşme kapsamı içinde ve dışında yer alan kurumlarla işbirliği kurmak gibi yöntemler üzerinden artırma araçlarının değerlendirilmesi;

(b) Kapasite boşluklarını ve gereksinimlerini saptayarak bunlara cevap verebilecek yöntemlerin önerilmesi;

(c) Kapasite geliştirme için geliştirme ve yaygınlaştırma araçlarının ve yöntemlerinin teşvik edilmesi;

(d) Küresel, bölgesel, ulusal ve ulusal altı işbirliğinin güç-

lendirilmesi;

(e) İyi uygulamaların, güçlüklerin, deneyimlerin ve Sözleşme çerçevesinde kurulan organların kapasite geliştirme çalışmalarından elde edilen derslerin tanımlanması ve toplanması;

(f) Gelişmiş ülke Tarafların kapasite geliştirme ve sürdürme sahipliğini zamanla ve mekân özelinde nasıl üstleneceğinin araştırılması;

(g) Kapasiteyi ulusal, bölgesel ve ulusal altı düzeylerde güçlendirecek olanakların tanımlanması;

(h) Sözleşme kapsamında yer alan ilgili süreçler ve girişimler arasında diyalogun, koordinasyonun, işbirliğinin ve tutarlılığın kapasite geliştirme faaliyetleri ve Sözleşme çerçevesinde kurulan organların stratejileri hakkında bilgi alışverişi gibi yöntemler üzerinden güçlendirilmesi;

(i) Ağ tabanlı kapasite geliştirme portalının sürdürülmesi ve daha da geliştirilmesi konularında Sekreteryanın yönlendirilmesi;

75. Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesinin yıllık olarak kapasite geliştirmede güçlendirilmiş teknik alışverişle ilgili belli bir alana veya temaya, o belli alandaki kapasite geliştirme çabalarının başarıları ve zorlukları hakkında güncel bilgiler elde etmek amacıyla odaklanması gerektiğini kararlaştırır;

76. Uygulama için Yardımcı Organın oturumlu yıllık Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesi toplantılarını organize etmesini talep eder;

77. Ayrıca Uygulama için Yardımcı Organının Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesi için referans koşullarını kapasite geliştirme çerçevesi uygulaması üçüncü kapsamlı gözden geçirmesi bağlamında ve ayrıca yukarıdaki 75, 76, 77 ve 78. fıkralarla birlikte aşağıdaki 82 ve 83. fıkraları dikkate alarak ve Taraflar Konferansının yirmi ikinci oturumunda görüşeceği ve kabul edeceği bir karar taslağı oluşturma amacıyla oluşturmamı talep eder;

78. Tarafları Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesi üyeliği için görüşlerini 9 Mart 2016 tarihine kadar sunmaya davet eder;³

79. Sekreteryanın yukarıdaki fıkra 78 hükmünde atıfta bulunulan görüşleri toplayarak değişik evrak haline getirmek suretiyle Uygulama İçin Yardımcı Organın kırk dördüncü oturumunda görüşülmek üzere sunmasını talep eder;

80. Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesine sunulan girdilerin diğer öğelerin yanında sunulacak bilgileri, kapasite geliştirme çerçevesinin uygulanması hakkında üçüncü ayrıntılı gözden geçirmenin sonuçlarını, Sekreteryanın geliştirmekte olan ülkelerde kapasite geliştirme için çerçevenin uygulanması hakkındaki yıllık sentez raporunu, Sekreteryanın Sözleşme ve Kyoto Protokolü kapsamında oluşturulan kapasite geliştirme organları hakkında derleme ve sentez raporunu ve Durban Forumu ile kapasite geliştirme portalı hakkındaki raporları içermesini kararlaştırır;

81. Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesinin çalışmaları hakkında aylık teknik ilerleme raporlarını hazırlamasını

ve bu raporları Taraflar Konferansı ile çakışan Uygulama için Yardımcı Organ toplantılarında hazır bulundurmasını talep eder;

82. Ayrıca Taraflar Konferansının yirmi beşinci oturumunda (Kasım 2019) Kapasite Geliştirme Hakkında Paris Komitesinin ilerlemesini, genişleme gereksinimini, etkinliğini ve güçlendirilmesini gözden geçirmesini ve uygun gördüğü eylemleri, Anlaşmanın Madde 11, fıkra 5 hükmünce kapasite geliştirme ile tutarlı kurumsal düzenlemeleri güçlendirme amaçlı Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına sunmak üzere yerine getirmesini talep eder;

83. Tüm Tarafları Sözleşmenin Madde 6 ve Anlaşmanın Madde 12 hükümlerinde belirtilen eğitim, öğretim ve kamuoyunun bilinçlendirilmesi konularını dikkate almak suretiyle kapasite geliştirme katkılarını sunmaya çağırır;

84. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansını eğitim, kamuoyunun bilinçlendirilmesi, halk katılımı ve bilgiye açık erişim konularında uygulamaları güçlendirmek için yolları ilk oturumunda tartışmaya davet eder.

EYLEM VE DESTEĞİN ŞEFFAFLIĞI

85. 2020 öncesinde ve sonrasında kurumsal ve teknik kapasiteyi geliştirmek amacıyla Şeffaflık için Kapasite Geliştirme Girişiminin oluşturulmasını kararlaştırır. Bu girişim geliştirmekte olan ülke Taraflara talepleri üzerine Anlaşmanın Madde 13 hükmünde tanımlanan şeffaflık şartlarını zamanında temin etmeleri için destek sunar.

86. Ayrıca Şeffaflık için Kapasite Geliştirme Girişiminin şu hedefleri taşıyacağını kararlaştırır:

(a) Ulusal öncelikler doğrultusunda şeffaflıkla ilgili faaliyetler yönünden ulusal kurumların güçlendirilmesi;

(b) Anlaşmanın Madde 13 hükmünde ortaya konulan düzenlemeleri sağlamak amaçlı araç, eğitim ve destek sağlanması;

(c) Şeffaflığın zaman içinde iyileştirilmesi için destek sunulması;

87. Küresel Çevre Fonunun Şeffaflık için Kapasite Geliştirme Girişiminin bir öncelik bildirim gereksinimi olarak kurulmasını ve yürütülmesini destekleyici düzenlemeleri, Küresel Çevre Fonunun mevcut desteğini bütünleyecek şekilde, gönüllü katkılar gibi yöntemlerle Küresel Çevre Fonunun altıncı yenilemesinde ve sonraki yenilemelerde geliştirmekte olan ülkeleri destekleme gereğini hatırlatır ve bunu talep eder;

88. Şeffaflık için Kapasite Geliştirme Girişiminin uygulanmasını finansal mekanizmanın yedinci gözden geçirmesinde değerlendirmeyi kararlaştırır;

89. Finansal mekanizmanın işleyen bir tüzeli olarak Küresel Çevre Fonunun Taraflar Konferansına sunduğu yıllık raporunda Şeffaflık için Kapasite Geliştirme Girişiminin yukarıdaki fıkra 85 hükmünce tanımlanan tasarım, gelişim ve uygulama konularındaki ilerlemesini dâhil etmesini talep eder;

90. Anlaşmanın Madde 13, fıkra 2 hükmü uyarınca geliştirmekte olan ülkelere bu maddenin tatbikinde, bu kapsamda bildirim kapsamı sıklığı ve ayrıntı düzeyi konularında ve gözden geçirme kapsamında esneklik sağlanmasını ve bu kapsamın ülke içi gözden geçirmeleri opsiyonel kılabileceğini, bu bağlamda böyle esnekliklerin aşağıdaki fıkra 92 çerçevesinde ifade edi-

3 Taraflar görüşlerini <<http://www.unfccc.int/5900>> adresindeki bildirim portalı üzerinden sunmalıdırlar.

len şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemelere de yansıtılması gerektiğini kararlaştırır;

91. Ayrıca, en az gelişmiş ülke Taraflar ve küçük ada geliştirmekte olan Devletleri haricinde tüm Tarafların Madde 13, fıkra 7, 8, 9 ve 10 çerçevesindeki bilgileri uygun şekilde ve iki yıldan daha uzun olmayan dönemler bazında sunacaklarını, en az gelişmiş ülke Taraflar ve küçük ada geliştirmekte olan Devletleri için ise bu bilgileri sunmanın tercihe bağlı olacağını kararlaştırır;

92. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Anlaşmanın Madde 13, fıkra 13 gereği şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirmesini ve birinci ve müteakip gözden geçirme ve düzenli aralıklarla güncelleme yıllarını belirleyerek bunları Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere Taraflar Konferansına sunmasını talep eder;

93. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirirken diğer unsurlar yanında aşağıdaki hususları dikkate almasını talep eder:

- (a) Bildirim ve şeffaflığın zaman içinde iyileştirilmesini kolaylaştırmanın önemi;
- (b) Esnekliğe ihtiyaç duyan geliştirmekte olan ülke Taraflara kapasiteleri ışığında esneklik sağlanması gereği;
- (c) Şeffaflık, doğruluk, tamlık, tutarlılık ve karşılaştırılabilirliği destekleme gereği;
- (d) Tekrarların yanı sıra Taraflar ve Sekretarya üzerinde gereksiz yükü de önleme gereği;
- (e) Tarafların en azından Sözleşme kapsamındaki ilgili yükümlülüklerine uygun sıklık ve nitelikte bildirimleri sürdürmelerinin sağlanması gereği;
- (f) Mükerrer sayımın önlenmesi gereği;
- (g) Çevresel bütünlüğün sağlanması gereği;

94. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirirken Sözleşmenin diğer devam eden süreçlerini dikkate almasını ve bunlardan dersler çıkarmasını talep eder;

95. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirirken diğer unsurlar yanında aşağıdaki hususları dikkate almasını talep eder:

- (a) Kapasiteleri temelinde esnekliğe ihtiyaç duyan geliştirmekte olan ülkelere sunabilecek esneklik türleri;
- (b) Ulusal olarak hedeflenen katkılarda bildirilen yöntem ile tekil Tarafların ilgili ulusal katkılarına ulaşma yolunda ilerlemeleri hakkında bildirim yöntemi arasında uyumluluk;
- (c) Tarafların uyum eylem ve planlamaları hakkında bilgilerini, bu kapsamda uygunsa ulusal uyum planlarını kolektif bilgi alışverişi ve öğrenilen derslerin paylaşılması perspektifiyle bildirilmesi;
- (d) Gerek uyum, gerekse azaltım konularında destek sunulmasının destek bildirimleri için ortak tablo formatları ve diğer araçlar üzerinden ve Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organın finansal bilgilerin raporlanmasına ilişkin yöntemler konusunda görüşlerini dikkate alarak ve geliştirmekte olan ülkelerin aldıkları desteği kullanım, etki ve tahmini sonuçlar dâhil olmak üzere raporlamasının güçlendirilmesi sağlanarak destek sunulması;

(e) Finans Daimi Komitesi ve Sözleşme kapsamındaki diğer ilgili organların iki yıllık değerlendirmeleri ve diğer raporlar üzerinden bilgi sunulması;

(f) Müdahale tedbirlerinin toplumsal ve ekonomik etkisi hakkında bilgiler;

96. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirirken Anlaşma Madde 9 hükmü gereğince desteğin şeffaflığını güçlendirmesini talep eder;

97. Daha da ötesi, Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler için tavsiyeler geliştirme çalışmalarındaki ilerlemeyi, bu çalışmalar en geç 2018 yılında tamamlanmak üzere, Taraflar Konferansının ileriki oturumlarına bildirmesini talep eder;

98. Yukarıdaki fıkra 92 hükmü gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemelerin Paris Anlaşmasının yürürlüğe girmesiyle birlikte uygulanacağını kararlaştırır;

99. Ayrıca bu şeffaflık çerçevesinin şekil, usul ve yönlendirici düzenlemelerinin nihai iki yıllık raporların ve iki yıllık güncelleme raporlarının sunulmasından hemen sonra 1/CP.16 kararı 40 ila 47 ile 60 ila 64 fıkralarına ve 2/CP.17 kararı 12 ila 62 fıkralarına dayanacağını ve nihayet bu hükümleri aşacağını kararlaştırır;

KÜRESEL ENVANTER

100. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Anlaşmanın Madde 14 hükmünde bahsedilen küresel envanter için girdi kaynaklarını Taraflar Konferansına sunulmak ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere bir tavsiye oluşturmak amacıyla ve aşağıdaki unsurları içerecek şekilde tanımlamasını talep eder:

- (a) Bilgi:
  - (i) Taraflarca iletilen ulusal katkıların toplam etkisi hakkında;
  - (ii) Anlaşmanın Madde 7, 10 ve 11. fıkralarında söz edilen ve Anlaşmanın Madde 13, fıkra 7 hükmünde söz edilen iletimler üzerinden, uyum çalışmalarının, destek, deneyim ve önceliklerin durumu hakkında;
  - (iii) Desteğin harekete geçirilmesi ve sağlanması hakkında;
- (b) Hükümetlerarası İklim Değişikliği Panelinin en yeni raporları;
- (c) Yardımcı organların raporları;

101. Ayrıca Bilimsel ve Teknolojik Danışma için Yardımcı Organın Anlaşmanın Madde 14 hükmü uyarınca Anlaşmanın hayata geçirilmesi küresel envanterine Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli değerlendirmelerinin nasıl destek sağlayabileceği konusunda öneriler hazırlamasını ve bu konudaki raporunu Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun ikinci oturumuna sunmasını talep eder;

102. Ayrıca Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun An-

laşmanın Madde 14 hükmünde ifade edilen küresel envanter için şekiller hazırlamasını ve Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere Taraflar Konferansına sunmasını talep eder;

UYGULAMANIN VE KURALLARA UYUMUN KOLAYLAŞTIRILMASI

103. Anlaşmanın Madde 15, fıkra 2 hükmünce atıfta bulunulan komitenin ilgili bilimsel, teknik, sosyo-ekonomik veya hukuksal alanlarda tanınmış yeterliliğe sahip ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca ve Birleşmiş Milletler'in beş bölgesel grubunun her birisinde iki üye ve küçük ada geliştirmekte olan Devletleri ve en az gelişmiş ülkelerden birer üye temelinde adilane coğrafi dağılım esasıyla ve cinsiyetler arası dengeyi gözeterek seçilecek 12 üyeden oluşmasını kararlaştırır;

104. Paris Anlaşması Geçici Çalışma Grubunun Anlaşmanın Madde 15, fıkra 2 hükmünde belirtilen komitenin etkin işleyişi için şekiller ve usulleri Paris Anlaşması Taraflarının ilk buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda görüşülmek ve kabul edilmek üzere geliştirmesini talep eder;

SON HÜKÜMLER

105. Ayrıca Sekreteryanın Anlaşmanın Madde 21 amaçlarına münhasıran, Sözleşme Taraflarının ulusal iletişimlerinde, sera gazı envanter raporlarında, iki yıllık raporlarda ve iki yıllık güncelleme raporlarında bildirdikleri en güncel toplam ve yüzde sera gazı emisyonları hakkında bilgileri Anlaşmanın kabul tarihi itibarıyla web sitesinde ve aynı zamanda Taraflar Konferansının yirmi birinci oturum raporunda yayınlamasını talep eder;

IV. 2020 ÖNCESİ İÇİN DAHA ETKİN TEDBİRLER

106. 2020 öncesi dönem için aşağıdakileri kapsayan olası en yüksek dereceli azaltım çabalarının sağlanması kararını verir:

(a) Kyoto Protokolünün tüm Taraflarına Kyoto Protokolünün Doha Değişikliğini onaylayıp uygulamaya geçirmemişlerse bu şekilde hareket etme gereğini hatırlatır;

(b) Cancun Uzlaşmaları çerçevesinde azaltım taahhüdü vermiş ve uygulamaya geçirmiş olmayan tüm Taraflara bu şekilde hareket etme gereğini hatırlatır;

(c) 1/CP.19 kararı, 3 ve 4. fıkralarda ifade olunan, 1/CP.13 kararı gereği kararlaştırılan sonucu oluşturan hükümlerin eksiksiz uygulanmasını hızlandırmak ve 2020 öncesi dönem için istekliliği Sözleşme kapsamındaki tüm Tarafların olası en yüksek düzeyde azaltım çabalarını temin etmek amacıyla güçlendirmek yönündeki kararlılığını hatırlatır;

(d) Birinci iki yıllık güncelleme raporlarını sunmamış geliştirmekte olan ülke Tarafları mümkün olan en kısa sürede bu şekilde hareket etmeye davet eder;

(e) Tüm Tarafların Cancun Uzlaşmaları çerçevesindeki mevcut ölçme, bildirim ve doğrulama süreçlerinde zamanlı şekilde ve azaltım taahhütlerinin hayata geçirilmesinde ilerleme kaydetme perspektifiyle yer alma gereğini hatırlatır;

107. Tarafları ikinci taahhüt dönemi için geçerli belgelenmiş

emisyon azaltımlarını Kyoto Protokolü çerçevesinde belirlenmiş birimlerin mükerrer sayımı olmaksızın Taraf olan ve olmayan paydaşlar tarafından gönüllü olarak iptal edilmesini teşvik etmeye çağırır;

108. Ev sahibi ve alıcı Tarafların uluslararası olarak aktarılan azaltım sonuçları hakkında, bu kapsamda uluslararası taahhütleri karşılamak için kullanılan sonuçları ve Kyoto Protokolü çerçevesinde yayınlanan emisyon birimlerini çevresel bütünlüğü teşvik etmek ve mükerrer sayımı önlemek amacıyla şeffaf şekilde raporlama gereğini hatırlatır;

109. Gönüllü azaltım faaliyetlerinin toplumsal, ekonomik ve çevresel değerini ve bunların uyum, sağlık ve sürdürülebilir kalkınma yönlerinden ek getirilerini dikkate alır;

110. Azaltım yönünden 1/CP.19 kararı, fıkra 5(a) ve 1/CP.20, fıkra 19 kapsamında tanımlanan mevcut teknik inceleme sürecinin 2016 -2020 döneminde en son bilimsel veriler ışığında ve aşağıdaki ve diğer yollarla güçlendirilmesi konusunda kararlılık ifade eder:

(a) Tarafların, Sözleşme organlarının ve uluslararası kuruluşların, uygun olduğu şekilde, ilgili Taraf olmayan paydaşlarla işbirliği halinde, bölgesel olaylar gibi kaynaklardan edindikleri deneyimleri ve tavsiyelerini paylaşmak için ve ulusal sürdürülebilir kalkınma öncelikleri doğrultusunda bu süreç sırasında tanımlanan politikaların, uygulamaların ve faaliyetlerin hayata geçirilmesinin kolaylaştırılması için işbirliğine gidilmesi gibi yönlerden sürece katılmaya teşvik edilmesi;

(b) Taraflarla fikir alışverişi kapsamında, geliştirmekte olan ülke Tarafların ve Taraf olmayan uzmanların bu süreçlere erişiminin ve katılımının geliştirilmesi için çalışılması;

(c) Teknoloji Yürütme Komitesinin ve İklim Teknolojisi Merkezi ve Ağının kendi yetkileri içinde aşağıdaki faaliyetleri yerine getirmesini talep eder:

(i) Tarafların bu süreç içinde tanımlanan politikalarını, uygulamalarını ve eylemlerini ölçeklendirmelerini kolaylaştırmak ve desteklemek amacıyla teknik uzman toplantılarına katılmaları ve çabalarını yoğunlaştırmaları;

(ii) Bu süreç içinde daha önce tanımlanmış politikaların, uygulamaların ve eylemlerin hayata geçirilmesini kolaylaştırmak için faaliyetlerde ilerlemeler hakkında teknik uzman toplantıları sırasında düzenli güncellemeler yapmaları;

(iii) Bu süreçteki faaliyetleri hakkında bilgilere Taraflar Konferansına sundukları ortak yıllık raporda yer vermeleri;

(d) Tarafların bu süreçte tanımlanan yüksek azaltım potansiyelli alanlarda ekonomik, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğe sahip proje önerileri geliştirmek için destek elde etmek amacıyla İklim Teknolojisi Merkezi ve Ağından etkin şekilde yararlanmaya teşvik edilmeleri;

111. Sözleşmenin Finansal Mekanizmasının operasyonel tüzellerini teknik uzman toplantılarına katılmaları ve teknik inceleme sürecinde tanımlanan politikaların, uygulamaların ve eylemlerin uygulanmasında ilerlemenin kolaylaştırılmasına katkıları hakkında katılımcıların bilgilendirmeye teşvik eder;

112. Sekreteryanın yukarıdaki fıkra 110 hükmünce düzenlenen

süreci organize etmesini ve sonuçlarını yaygınlaştırmasını şu faaliyetlerle birlikte talep eder:

- (a)** Teknoloji Yürütme Komitesi ve ilgili uzman kuruluşlarla istişare içinde, iyi uygulamaları temsil eden ve ölçeklenebilir ve tekrarlanabilir potansiyele sahip özel politikalara, uygulamalara ve eylemlere odaklanan düzenli teknik uzman toplantıları organize edilmesi;
- (b)** Yukarıdaki 112(a) bendinde ifade edilen toplantıları müteakiben ve politika belirleyenlere aşağıdaki 112(c) bendinde belirtilen özet için girdi sağlamak üzere, azaltmanın yararları ve azaltım istekliliğini arttırmaya yönelik politikaların, uygulamaların ve eylemlerin ek yararlarını ve ayrıca uygulanmalarını destekleyen seçenekleri içeren ve hakkındaki bilgiler kullanıcı dostu bir çevrimiçi formatta sunulacak teknik raporun yıllık olarak güncellenmesi;
- (c)** Aşağıdaki fıkra 122 hükmünde belirtilen destekçilerle istişare halinde, politika belirleyenlere iyi uygulamaları temsil eden ve ölçeklenebilir ve tekrarlanabilir potansiyele sahip özel politikalara, uygulamalara ve eylemler ve uygulanmalarını destekleyen seçenekler ile birlikte ilgili işbirliği girişimleri hakkında bilgiler içeren özeti hazırlanması ve özeti aşağıdaki fıkra 121 kapsamında söz edilen yüksek düzeyli etkinlik için girdi olarak Taraflar Konferansının her oturumundan en az iki ay önceden yayımlanması;
- 113.** Yukarıdaki fıkra 110 tarafından atıfta bulunulan sürecin Uygulama için Yardımcı Organ ve Bilimsel ve Teknolojik Danışma için Yardımcı Organ tarafından ortaklaşa organize edilmesini ve 2020 yılına kadar sürekli zeminde yürütülmesini kararlaştırır;
- 114.** Ayrıca 2017 yılında, yukarıdaki fıkra 110 hükmünde söz edilen sürecin etkinliğini arttırmak amacıyla değerlendirmek için bir değerlendirme yapılmasını kararlaştırır;
- 115.** Gelişmiş ülke Tarafların, Taraflarca 2020 öncesinde faaliyet istekliliği düzeyini arttırmak için acil ve uygun finans, teknoloji ve kapasite geliştirme katkılarını desteklemek kararlılığını ifade eder ve bu bağlamda gelişmiş ülke Tarafların finansal destek düzeylerini, azaltım ve uyum için 2020 yılı itibarıyla yıllık 100 milyar Amerikan doları temin edilmesi yönündeki ortak hedefe erişilmesi ve bir yandan da mevcut seviyelerin oldukça üzerinde bir adaptasyon finans artışı sağlanmasıyla birlikte uygun teknoloji ve kapasite geliştirme desteği temin edilmesi konularında somut bir yol haritasıyla ölçeklendirmelerinin gerekliliğini önemle hatırlatır;
- 116.** Taraflar Konferansının yirmi ikinci oturumuyla bağlantılı olarak 1/CP.19 kararı, fıkra 3 ve 4 hükümlerinin uygulanmasında ilerlemeyi değerlendirmek ve finansal kaynakların, bu kapsamda teknoloji gelişimi ve transferi ve kapasite geliştirme desteği sağlanmasını güçlendirmek amacıyla, Tarafların tamamının azaltım çabalarında istekliliğini arttırmak ve destek ve elverişli ortamların sağlanarak aktive edilmesi için ilgili olanakları tanımlamak perspektifiyle kolaylaştırıcı diyalog yürütmeyi kararlaştırır;
- 117.** Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin 23 Eylül 2014 tarihinde topladığı iklim zirvesine dayanan Lima-Paris Eylem Gündemi sonuçlarını takdirle karşılar;
- 118.** Taraf olmayan paydaşların kendi iklim faaliyetlerini ölçekleme çabalarını takdirle karşılar ve bu faaliyetlerin İklim

Eylemi için Devlet Dışı Aktör Alanı platformunda kayda geçirilmesini teşvik eder;⁴

- 119.** Azaltım ve uyum faaliyetlerine yönelik çabaları birleştirmek için Tarafların Taraf olmayan paydaşlarla yakın çalışmasını teşvik eder;
- 120.** Ayrıca, Taraf olmayan paydaşların yukarıdaki fıkra 110 ve aşağıdaki fıkra 125 kapsamındaki süreçlere katılımlarını arttırmaları yönünde teşvik eder;
- 121.** 1/CP.20, fıkra 21 hükmü gereğince, Lima-Paris Eylem Gündemine dayanan ve Taraflar Konferansının 2016-2020 dönemindeki her bir oturumuna koşut olarak aşağıdaki faaliyetleri yerine getirecek yüksek düzeyli etkinliği düzenlemeyi kabul eder:
- (a)** Yukarıdaki fıkra 110 ve aşağıdaki fıkra 125 kapsamındaki süreçlerden kaynaklı politika seçenekleri ve eylemlerinin uygulanması yönünden yüksek düzeyli katılımın yukarıdaki fıkra 112(c) gereği politika belirleyenlere sunulan özete dayanarak daha fazla güçlendirilmesi;
- (b)** Yukarıdaki fıkra 110 ve aşağıdaki fıkra 125 kapsamındaki süreçlerin uygulanmasıyla ilgili ve yukarıdaki fıkra 112(c) gereği politika belirleyenlere sunulan özet içeriğinde yer alan yeni veya güçlendirilmiş gönüllü çabalar, girişimler ve ortaklıkların duyurulmasına olanak sağlanması;
- (c)** İlgili ilerlemenin kayda geçirilmesi ve yeni veya güçlendirilmiş gönüllü çabalar, girişimler ve ortaklıkların tanınması;
- (d)** Tarafların, uluslararası kuruluşların, uluslararası işbirliği girişimlerinin ve Taraf olmayan paydaşların üst düzey yetkililerinin etkili ve yüksek seviyede katılımı için anlamlı ve düzenli olanaklar temin edilmesi;
- 122.** İki yüksek düzey destekçinin, mevcut çalışmaların başanlı yürütülmesi ve yeni veya güçlendirilmiş gönüllü çabaların, girişimlerin ve ortaklıkların ölçeklenmesi ve sunulması 2016-2020 döneminde güçlendirilmiş üst düzey katılım üzerinden kolaylaştırma amacıyla ve Taraflar Konferansı Başkanı adına aşağıdaki faaliyetleri gerçekleştirmek üzere görevlendirilmesini kararlaştırır:
- (a)** Yukarıdaki fıkra 121 hükmünde ifade edilen yıllık yüksek düzeyli etkinliğin koordine edilmesi için Yürütme Sekreteriyle ve Taraflar Konferansının mevcut ve gelecek başkanlarıyla birlikte çalışmalar yürütülmesi,
- (b)** Lima-Paris Eylem Gündemi çerçevesinde gönüllü girişimleri ilerletmek dâhil olmak üzere ilgili Taraflar ve Taraf olmayan paydaşlarla temaslarda bulunulması;
- (c)** Yukarıdaki fıkra 112(a) ve aşağıdaki 130(a) hükümlerinde ifade edilen teknik uzman toplantılarının organize edilmesinde Sekretaryaya destek sağlanması;
- 123.** Ayrıca yukarıdaki fıkra 122 hükmünde ifade edilen yüksek düzey destekçilerin normal şartlarda iki yıllık süreyle görev yapmalarını sürekliliğin sağlanması yönünden bir tam yılın örtüşmesini ve aşağıdaki şartların sağlanmasını kararlaştırır:
- (a)** Taraflar Konferansının Başkanı yirmi birinci oturumda bir destekçi görevlendirecek ve bu destekçi görevlendirme tarihinden Taraflar Konferansının yirmi ikinci oturumunun son gününe kadar bir yıl süreyle görevde

4 <<http://climateaction.unfccc.int/>>.

kalacaktır;

(b) Taraflar Konferansının Başkanı yirmi ikinci oturumda bir destekçi görevlendirecek ve bu destekçi görevlendirme tarihinden Taraflar Konferansının yirmi üçüncü oturumunun (Kasım 2017) son gününe kadar iki yıl süreyle görevde kalacaktır;

(c) Bundan sonra, Taraflar Konferansının müteakip Başkanları iki yıl süreyle bir destekçi görevlendirecekler ve bu destekçi görev süresi sona eren öncekinin yerini alacaktır;

124. İlgilenen tüm Tarafları ve ilgili kuruluşları yukarıdaki fıkra 122 hükmüncü ifade edilen destekçilerin çalışmalarına destek sunmaya davet eder;

125. 2016-2020 yılında, uyum üzerine bir teknik inceleme süreci başlatılmasını kararlaştırır;

126. Ayrıca yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen uyum hakkında teknik inceleme sürecinin esnekliği güçlendirmek, kırılganlıkları azaltım ve uyum faaliyetlerini anlamak ve uygulamak konularında somut olanakları da tanımlamaya girişeceğini kararlaştırır;

127. Daha da ötesi, ukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecinin Uygulama için Yardımcı Organ ve Bilimsel ve Teknolojik Danışma için Yardımcı Organ tarafından ortaklaşa organize edilmesini ve sürecin Uyum Komitesi tarafından yürütülmesini kararlaştırır;

128. Yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecinin aşağıdaki amaçlarla yürütüleceğini kararlaştırır:

(a) İyi uygulamaların, deneyimlerin ve öğrenilen derslerin paylaşımının kolaylaştırılması;

(b) Uyum faaliyetlerinin, bu kapsamda ekonomik çeşitlendirmeyi destekleyebilecek ve azaltım yan faydaları getirebilecek faaliyetleri önemli ölçüde güçlendirecek faaliyetlerin tanımlanması;

(c) Uyum konusunda işbirliği faaliyetlerinin teşvik edilmesi;

(d) Elverişli ortamların ve uyum için belirli politikalar, uygulamalar ve eylemler bağlamında destek sağlanmasını güçlendirilmesine yönelik olanakların tanımlanması;

129. Ayrıca yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecinin yukarıdaki fıkra 110 kapsamında belirtilen azaltım hakkında teknik inceleme sürecinden elde edilen süreç, şekil, çıktı ve sonuçları ve öğrenilen dersleri de dikkate almasını kararlaştırır;

130. Sekreteryanın yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecine aşağıdaki yollarla destek sunmasını kararlaştırır:

(a) Belirli politika, strateji ve eylemlere odaklanan düzenli teknik uzman toplantılarının organize edilmesi;

(b) Yukarıdaki fıkra 130(a) kapsamında belirtilen teknik uzman toplantılarına dayanan ve politika belirleyenlere yukarıdaki 112(c) bendinde belirtilen özet için girdi sağlamak üzere, uyum eylemlerini ve ayrıca bu eylemlerin uygulanmalarını destekleyen seçenekleri içeren ve hakkındaki bilgiler kullanıcı dostu bir çevrimiçi formatta sunulacak teknik raporun yıllık olarak hazırlanması;

131. Yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecinin yürütülmesinde Uyum Komitesinin uyumla

ilgili çalışma programları hakkında mevcut düzenlemeleri dikkate almak, bunlarla sinerji oluşturmak ve bunları dayanak kılmak amacıyla ve tutarlılık ve azami değer sağlamak hedefiyle Sözleşme kapsamındaki organlar ve kurumlarla ilişkiye geçmesini kararlaştırır;

132. Ayrıca, yukarıdaki fıkra 125 kapsamında belirtilen teknik inceleme sürecine koşut şekilde ve etkinliğini arttırmak amacıyla yukarıdaki fıkra 120 kapsamında belirtilen inceleme sürecini yürütmeyi de kararlaştırır;

133. Tarafları ve gözlemci kuruluşları yukarıdaki fıkra 126 kapsamında ifade edilen olanaklara ilişkin bilgilerini 3 Şubat 2016 itibarıyla sunmaya davet eder;

V. TARAF OLMAYAN PAYDAŞLAR

134. Tüm Taraf olmayan paydaşların, bu kapsamda sivil toplumun, özel sektörün, finans kuruluşlarının, kentlerin ve diğer ulusal altı otoritelerin iklim değişikliğine müdahale yönünden çabalarını memnuniyetle karşılar;

135. Yukarıdaki fıkra 134 hükmüncü belirtilen Taraf olmayan paydaşları emisyonların azaltılması ve/veya esneklik oluşturulması ve iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında kırılğanlığın azaltılması konularında faaliyetlerini ölçeklemeye ve bu faaliyetlerini yukarıdaki fıkra 118 kapsamında belirtilen İklim Eylemi için Devlet Dışı Aktör Alanı platformu⁵ üzerinden ifade etmeye davet eder;

136. Yerel toplulukların ve yerli halkların iklim değişikliğine müdahale konusundaki bilgi, teknoloji, uygulama ve çabalarının güçlendirilmesi gereğini tanır ve azaltım ve uyum konularında deneyimlerin ve iyi uygulamaların paylaşılması için bir platform oluşturur;

137. Ayrıca emisyon azaltım faaliyetlerinde ulusal politikalar ve karbon fiyatlandırması gibi teşvik edici unsurlar sağlanmasının önemli rolünü tanır;

VI. İDARE VE BÜTÇE KONULARI

138. Sekreteriyaya işbu karar kapsamında izafe edilen faaliyetlerin üstlenilmesinin tahmini bütçe yansımalarını dikkate alır ve Sekreteryanın işbu karar gereği eylemlerinin finansal kaynakların elverişliliği ölçüsünde üstlenilmesini talep eder;

139. İşbu kararda ifade edilenler dâhil olmak üzere ilgili faaliyetlerin hayata geçirilmesi ve yukarıdaki fıkra 9 hükmüncü belirtilen çalışma programının uygulanması için ek kaynakların kullanılabilir hale getirilmesinin aciliyetini vurgular;

140. Tarafların işbu kararın zamanında uygulanmasını sağlamak için gönüllü katkılar yapmalarını gereğini hatırlatır.

⁵ <<http://climateaction.unfccc.int/>>.

PARİS ANLAŞMASI

İşbu Anlaşmanın Tarafları,

Bundan sonra "Sözleşme" olarak anılacak olan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin Tarafları sıfatıyla,

Sözleşme Taraflar Konferansının on yedinci oturumunda alınan 1/CP.17 kararı uyarınca kurulan Daha Etkin Tedbirler için Durban Platformu gereğince,

Sözleşmenin amacına yönelik olarak ve Sözleşmenin hakaniyet ilkesine ve ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütekabil yetkiler gibi ilkelere dayanarak,

İklim değişikliğinin doğurduğu acil tehdiye karşı elde bulunan en iyi bilimsel veriler temelinde etkin ve gittikçe gelişen bir müdahale gereğini kabul ederek,

Ayrıca gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle de iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında kırılgan ülkelerin Sözleşme kapsamında özel gereksinimlerini ve koşullarını kabul ederek,

İklim değişikliği eylemleri, müdahaleleri ve etkileri ile sürdürülebilir kalkınmaya adil erişim ve yoksulluğun ortadan kaldırılması arasındaki esash ilişkiyi vurgulayarak,

Gıda güvenliğini sağlama ve açlığı sona erdirme yönünde temel önceliği ve gıda üretimi sistemlerinin iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyetlerini dikkate alarak,

İklim değişikliğinin insanlığın ortak bir kaygısı olduğunu kabul ederek, Tarafların iklim değişikliğine müdahale amaçlı eyleme geçtiklerinde insan hakları, sağlık hakkı, yerli halkların, yerel toplulukların, göçmenlerin, çocukların, engellilerin ve hassas durumdaki kişilerin hakları, kalkınma hakkı ve ayrıca cinsiyetler arası eşitlik, kadınların güçlendirilmesine ve kuşaklar arası adalet konularındaki yükümlülüklerine uygun hareket etmeli, bu hususlara saygılı olmalı ve onları geliştirmelidir.

Sözleşmede belirtilen sera gazı yutak ve rezervuarlarını uygun şekilde korumanın önemini kabul ederek,

Tüm ekosistemlerin, bu kapsamda okyanusların bütünlüğünün güvenceye alınması, bazı kültürlerin Toprak Ana olarak adlandırdığı biyoçeşitliliğin korunmasının önemini ve iklim değişikliğine müdahalede faaliyete geçerken "iklim adaleti" kavramının önemini vurgulayarak,

İşbu Anlaşmada ele alınan her konunun her düzeyinde eğitimin, öğretimin, toplum bilincinin, halk katılımının, bilgiye açık erişimin ve işbirliğinin önemini teyit ederek,

İklim değişikliğine müdahale sırasında her düzeydeki idare ve muhtelif aktörler arasında ilgili Tarafların ulusal mevzuatı kapsamında sürdürülen ilişkilerin önemini kabul ederek,

Ayrıca gelişmiş ülke Tarafların öncülük ettiği sürdürülebilir yaşam tarzlarının ve sürdürülebilir tüketim ve üretim biçimlerinin iklim değişikliğine müdahalede oynadığı önemli rolü kabul ederek,

Aşağıdaki kararları almıştır:

MADDE 1

İşbu Anlaşmanın amacı yönünden Sözleşmenin Madde 1 hükmünde ifade edilen tanımlar geçerli olacaktır. Bunlara ek olarak:

1. "Sözleşme" 9 Mayıs 1992 tarihinde New York'ta kabul edilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi anlamındadır.
2. "Konferans" Sözleşme Taraflarının Konferansı anlamındadır.
3. "Tarafta" işbu Anlaşmanın tarafı anlamındadır.

MADDE 2

1. Sözleşmenin uygulanmasına ve hedefine ulaşmakta destek niteliğindeki bu Anlaşma iklim değişikliği tehdidinde, sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğu ortadan kaldırma çabaları bağlamında küresel yanıtı aşağıdaki yollarla güçlendirmeyi amaçlamaktadır:

- (a) Küresel ortalama sıcaklıktaki artışı endüstri öncesi düzeylerin 2°C üstünün çok aşağısında tutarak ve sıcaklık artışını endüstri öncesi düzeylerin 1,5°C üstüyle sınırlamak yönünde çaba göstererek bunların iklim değişikliği risk ve etkilerini önemli ölçüde sınırlayacağını kabul etmek,
- (b) İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine uyum kabiliyetini arttırmak, iklim direncini ve sera gazı düşük emisyonlu büyümeyi gıda üretimini tehdit etmeyecek şekilde güçlendirmek,
- (c) Düşük emisyonlu ve iklim yönünden dirençli büyümeyle uyumlu finansman akışını sağlamak.

2. İşbu Anlaşma hakaniyet ilkesine ve ortak fakat farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütekabil yetkiler ilkelerini yansıtacak şekilde uygulanacaktır.

MADDE 3

İklim değişikliğine küresel müdahale yönünden ulusal düzeyde belirlenmiş katkılar olarak Tarafların tamamı işbu Anlaşmanın Madde 2 hükmünde belirtilen amacı elde etme yönünde Madde 4, 7, 9, 10, 11 ve 13 hükümlerinde belirlenen istekli çabaları üstlenecek ve iletacaktır. Tarafların tamamının çabaları gelişmekte olan ülke Tarafların işbu Anlaşmayı uygulamaları yönünden desteklenmesini kabul ederken zaman içinde bir ilerlemeyi ifade edecektir.

MADDE 4

1. Madde 2 hükmünde ifade edilen uzun vadeli sıcaklık hedefine ulaşabilmek için Taraflar sera gazı emisyonları küresel zirve değerlerine en kısa sürede ulaşmayı amaçlarken zirve değerlere ulaşılmasının gelişmekte olan ülke Taraflar yönünden daha geç gerçekleşeceğini dikkate alarak bunun ardından

eldeki en iyi bilimsel veriler ışığında ve bu yüzyılın ikinci yarısında sera gazlarının kaynaklar temelinde insan kaynaklı emisyonları ile yutaklar temelinde uzaklaştırmaları arasında dengeyi adalet temelinde ve sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması çabaları bağlamında hızla azaltım çalışmalarına başlamayı amaçlar.

2. Taraflardan her birisi elde etmeyi amaçladığı ardışık ulusal katkıları hazırlayacak, iletecek ve sürdürecektir. Taraflar bu katkıların amaçlarına ulaşmaya yönelik ulusal azaltım tedbirlerini hayat geçirecektir.

3. Her bir Tarafa ait ardışık ulusal katkılar o Tarafın sürmekte olan ulusal katkısına göre ilerlemeyi ifade edecek ve en yüksek olası isteği yansıtırken o Tarafın ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütakabil kapasitelerini temsil edecektir.

4. Gelişmiş ülke Taraflar ekonomi genelinde mutlak emisyon azaltım hedeflerini üstlenerek öncülük etmeye devam etmelidirler. Gelişmekte olan ülke Taraflar azaltım çabalarını güçlendirmeyi sürdürmeli ve emisyon azaltım veya sınırlama hedeflerini zaman içinde ekonomi geneline genişletme çabaları için teşvik edilmelidir.

5. Gelişmekte olan ülke Taraflara sunulacak desteğin faaliyetlerinde istekliliği arttıracak dikkate alarak gelişmekte olan ülke Taraflara işbu Maddenin uygulanmasında ve Madde 9, 10 ve 11 çerçevesinde destek sağlanacaktır.

6. En az gelişmiş ülkeler ve küçük ada gelişmekte olan devletleri düşük sera gazı emisyonlu büyüme strateji, plan ve eylemlerini özel koşulları çerçevesinde hazırlayarak iletebilirler.

7. Tarafların uyum faaliyetlerinden ve/veya ekonomik çeşitlendirme planlarından kaynaklı ek faydalar işbu Madde kapsamındaki azaltım sonuçlarına katkıda bulunabilir.

8. Ulusal düzeyde belirlenmiş katkıları sunarken Tarafların tamamı 1/CP.21 kararı ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca alınan diğer ilgili kararlar gereğince netlik, şeffaflık ve anlaşılabilirlik için gerekli bilgileri temin edecektir.

9. Tarafların tamamı 1/CP.21 kararı ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca alınan diğer ilgili kararlar gereğince ulusal katkıları her beş yılda bir iletecek ve Madde 14 hükmünde ifade edilen küresel envanter sonuçlarıyla ilgili olarak bilgilendirilecektir.

10. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı ulusal katkıları için ortak bir takvimi ilk oturumunda görüşecektir.

11. Taraflardan herhangi birisi mevcut ulusal katkısını isteklilik düzeyini yükseltmek amacıyla ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek usule uygun olarak uyarlayabilir.

12. Taraflarca iletilen ulusal katkılar Sekretaryaya tarafından tutulan ortak bir kayda geçirilecektir.

13. Taraflar belirledikleri ulusal katkılarının hesaplanmasından sorumlu olacaklardır. Kendi ulusal katkılarına tekabül eden insan kaynaklı emisyonları ve uzaklaştırmaları hesaplarırken Taraflar Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek usule uygun olarak çevresel bütünlüğü, şeffaflığı, doğruluğu, tamlığı, karşılaştırılabilirliği ve tutarlılığı ön plana çıkaracak ve mükerrer sayımın

önlenmesini sağlayacaklardır.

14. Ulusal katkıları bağlamında, Taraflar insan kaynaklı emisyon ve uzaklaştırmalar yönünden azaltım faaliyetlerini kabul eder ve uygularken Sözleşme kapsamındaki mevcut yöntem ve düzenlemeleri işbu Maddenin fıkra 13 hükmü çerçevesinde dikkate alacaktır.

15. Taraflar işbu Anlaşmanın uygulanmasında ekonomileri müdahale tedbirlerinden en çok etkilenen Tarafların, özel olarak gelişmekte olan ülke Tarafların kaygılarını göz önünde bulunduracaktır.

16. Taraflar, bu kapsamda bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri ve bunların üye devletleri, işbu Maddenin fıkra 2 hükmü çerçevesinde ortak hareket etme kararı alırlarsa Sekretaryayı bu yönde varılan anlaşmanın hükümlerinden, bu bağlamda Taraflara ilgili süre zarfında ayrı ayrı tahsis edilen emisyon düzeylerinden, ulusal katkıları iletmeleri sırasında haberdar edecektir. Sekretaryaya da o anlaşmanın hükümlerini Taraflara ve Sözleşme imzacılarına duyuracaktır.

17. Böyle bir anlaşmaya varan her bir Taraf işbu Maddenin 13 ve 14. fıkra hükümleriyle Madde 13 ve 15 uyarınca, yukarıdaki

16. fıkra kapsamındaki emisyon düzeyinden anlaşmada belirtilen miktar üzerinden sorumlu olacaktır.

18. Eğer birlikte hareket etmeyi kararlaştıran Taraflar kendisi de işbu Anlaşmaya taraf bir bölgesel ekonomik işbirliği örgütü çerçevesinde davranmak üzerinde anlaşmışlarsa işbu Maddenin 13 ve 14. fıkra hükümleriyle Madde 13 ve 15 uyarınca, yukarıdaki 16. fıkra kapsamındaki emisyon düzeyinden hem bu bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün her bir üye devlet tekil olarak, hem de bölgesel ekonomik işbirliği örgütü birlikte ve anlaşmada belirtilen miktar üzerinden sorumlu olacaktır.

19. Tarafların tamamı uzun vadeli düşük sera gazı emisyonlu büyüme stratejilerini ortak ama farklı ulusal koşullar ışığında farklılaştırılmış sorumluluklar ve mütakabil kapasitelerini dikkate alan Madde 2 hükmüne uygun şekilde formüle etmek ve iletmek için çaba gösterecektir.

MADDE 5

1. Taraflar Sözleşme Madde 4 fıkra 1(d) hükmünde ifade edilen sera gazı yutak ve rezervuarlarını ve bu kapsamda ormanları uygun şekilde muhafaza etmek ve güçlendirmek için harekete geçecektir.

2. Taraflar Sözleşme çerçevesinde kararlaştırılmış bulunan mevcut çerçeveyi hayata geçirmek ve sonuç temelli ödemeler gibi yöntemlerle desteklemek için harekete geçmeye orman-sızlaşma ve orman alanlarının bozulmasından kaynaklı emisyonların azaltılmasıyla ilgili eylemler için politika yaklaşımları ve pozitif teşvikler, ormanların korunmasının ve sürdürülebilir yönetiminin ve gelişmekte olan ülkelerde orman karbon stoklarının güçlendirilmesinin oynadığı rol, ormanların bütünsel ve sürdürülebilir yönetimi için ortak azaltım ve uyum yaklaşımları gibi alternatif politika yaklaşımlarıyla birlikte bu yaklaşımlarla ilgili karbon dışı yararların uygun şekilde teşvik edilmesinin önemini teyit ederlerken yönlendirilirler.

MADDE 6

1. Taraflar Taraflardan bazılarının ulusal katkılarının uygulanması yönünden azaltım ve uyum faaliyetlerinde daha üst

düzeyde istekliliğe olanak sağlanması ve sürdürülebilir kalkınma ve çevresel bütünlüğün desteklenmesi için gönüllü işbirliği yolunu seçebileceklerini kabul eder.

2. Taraflar uluslararası olarak aktarılmış azaltım sonuçlarının ulusal katkılara yönlendirilerek kullanılmasını kapsayan işbirlikçi yaklaşımlara gönüllü temelde katılırken sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek ve çevresel bütünlükle birlikte özellikle idarede şeffaflığı temin edecek ve diğer sakıncaların yanında mükerrer sayımı da engellemek için Paris Anlaşması Taraflarının buluşması niteliğinde olan Taraflar Konferansı'nın kabul ettiği yönlendirici düzenlemelere uygun, güvenilir bir hesap sistemi uygulayacaktır.

3. Uluslararası olarak aktarılmış azaltım sonuçlarının işbu Anlaşma çerçevesinde ulusal olarak belirlenmiş katkılara ulaşmak amacıyla kullanılması gönüllülük esasında olacak ve katılan Tarafların yetkilendirmesiyle gerçekleşecektir.

4. Sera gazı salımlarının azaltılmasına ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesine katkıda bulunmak amaçlı bir mekanizma işbu Anlaşma kapsamında ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı'nın yetki ve yönlendirmesi altında, Taraflarca gönüllülük esasında kullanılmak üzere oluşturulmaktadır. Bu mekanizmaya Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı'na belirlenmiş bir organ tarafından nezaret edilecek ve aşağıdaki hedeflere ulaşmaya çalışılacaktır:

(a) Sera gazı salımlarının azaltılmasını sürdürülebilir kalkınmanın güçlendirilmesiyle birlikte desteklemek,

(b) Tarafça yetkilendirilen kamu veya özel tüzellerin sera gazı salımlarının azaltılmasına katılmasını teşvik etmek ve kolaylaştırılmak,

(c) Başka Tarafların da kendi ulusal katkılarını gerçekleştirmeleri için kullanabilecekleri salım azaltımlarıyla sonuçlanan azaltım faaliyetlerinden faydalanacak ev sahibi Tarafın emisyon düzeylerinin azaltılmasına katkıda bulunmak,

(d) Küresel emisyonlarda toplam bir azaltımı sağlamak.

5. İşbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizmadan kaynaklanan salım azaltımları başka bir Tarafın kendi ulusal katkısını gerçekleştirdiğini göstermek için kullanılmışsa ev sahibi Tarafın ulusal katkısının gerçekleştirildiğini göstermek amacıyla kullanılmayacaktır.

6. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizma kapsamındaki faaliyetlerin maddi getirisinin bir kısmının idari harcamaların karşılanması ve ayrıca iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyeti bulunan gelişmekte olan ülke Tarafların uyum giderlerinde yardımcı olunması için kullanılmasını güvenceye alacaktır.

7. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Madde fıkra 4 hükmünce ifade edilen mekanizma için kuralları, şekilleri ve usulleri ilk oturumunda kabul edecektir.

8. Taraflar Tarafların ulusal katkılarını sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması bağlamında, koordine ve etkin şekilde, bu kapsamda azaltım, uyum, finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme konularında uygulamaları için gerekli desteğin sağlanmasında bütünlüklü, bütüncül ve den-

geli piyasa dışı yaklaşımların önemini kabul ederler. Bu yaklaşımların amacı:

(a) Azaltım ve uyum yönünde istekliliğin desteklenmesi,

(b) Ulusal katkılarının uygulanmasında kamu ve özel sektör katılımının güçlendirilmesi,

(c) Belgeler ve ilgili kurumsal düzenlemeleri kapsayıcı koordinasyon için olanaklar sağlanması olacaktır.

9. Sürdürülebilir kalkınma için piyasa dışı yaklaşımlara ilişkin çerçeve işbu Madde fıkra 8 hükmünde belirtilen piyasa dışı yaklaşımları desteklemek amacıyla işbu Anlaşmada tanımlanmaktadır.

MADDE 7

1. İşbu Anlaşma Tarafları uyum kapasitesinin artırılması, dirençliliğin güçlendirilmesi ve iklim değişikliği karşısında kırılabilirliğin azaltılması için, sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunma ve Madde 2 kapsamında tanımlanan sıcaklık hedefi açısından uygun bir uyum tedbiri alınmasını sağlamak üzere uyum konusunda küresel bir hedefi belirlemektedirler.

2. Taraflar uyumun yerel, ulusal, altı, ulusal, bölgesel ve uluslararası tüm boyutlarıyla birlikte karşılaşılan küresel bir zorluk olduğunu ve insanları, geçim kaynaklarını ve ekosistemlerini korumak amaçlı olarak iklim değişikliğine uzun vadeli ve küresel müdahalenin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine özel olarak hassas gelişmekte olan ülke Tarafların acil ve dolaysız gereksinimlerini dikkate alarak uygulanmasında kilit bir bileşen olmanın yanında temel katkı sağladığını da kabul ederler.

3. Gelişmekte olan ülke Tarafların uyum çabaları Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı'nın ilk oturumunda kabul edilen usul ve esaslar çerçevesinde tanınacaktır.

4. Taraflar uyum için mevcut gereksinimin önemli olduğunu ve daha yüksek seviyede azaltmanın ek uyum çalışmalarına duyulan ihtiyacı azaltacağını ve daha fazla uyum ihtiyacının daha yüksek uyum maliyeti anlamına geleceğini kabul ederler.

5. Taraflar uyum faaliyetinin ülke temelli, cinsiyetler konusunda duyarlı, katılımcı ve tamamen şeffaf bir yaklaşımı takip etmesi gerektiğini, bu yaklaşımda kırılabilir grupların, toplulukların ve ekosistemlerin dikkate alınacağını ve mevcut en iyi bilimsel veriler ve uygun hallerde uyumu ilgili sosyo-ekonomik ve çevresel politika ve eylemlere entegre etmek üzere kullanılan geleneksel bilgiler, yerli halkların bilgileri ve yerel bilgi sistemleri ışığında temellendirileceğini ve yönlendirileceğini kabul ve taahhüt ederler.

6. Taraflar uyum çabalarında desteğin ve uluslararası işbirliğinin önemini ve gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında kırılabilirliğin gereksinimlerini dikkate almanın önemini kabul ederler.

7. Taraflar uyum konusunda faaliyetlerini güçlendirici işbirliklerini aşağıdaki konular dâhil olmak üzere Cancun Uyum Çerçevesini dikkate alarak geliştireceklerdir:

(a) Uyum faaliyetlerine ilişkin bilim, planlama, politika ve uygulama gibi konularla bağlantılı bilgilerin, iyi uy-

gulamaların, deneyimlerin ve çıkarılan derslerin paylaşılması,

(b) Sözleşme kapsamında işbu Anlaşmaya ilişkin olan kurumsal düzenlemelerin ilgili bilgi ve verilerin sentezlenmesi ve Taraflara teknik destek ve rehberlik sağlanması için güçlendirilmesi,

(c) İklim hakkında bilimsel bilgilerin, bu kapsamda iklim sisteminin ve erken uyarı sistemlerinin araştırılmasının, sistematik gözleminin iklim kuruluşlarını bilgilendiren ve karar almayı destekleyen şekilde güçlendirilmesi,

(d) Gelişmekte olan ülke Taraflara etkili uyum uygulamalarının, uyum gereksinimlerinin ve önceliklerinin, uyum faaliyet ve çalışmalarını için sağlanan ve alınan desteğin ve zorluklar ve boşlukların tanımlanması konusunda iyi uygulamaları teşvik eden biçimde destek sağlanması,

(e) Uyum faaliyetlerinin etkinliğinin ve kalıcılığının geliştirilmesi.

8. Birleşmiş Milletlerin uzman örgütleri ve kurumları Tarafların işbu Madde fıkra 7 hükmünce tanımlanan çabalarını işbu Madde fıkra 5 hükmünü dikkate almak suretiyle desteklemeye teşvik edilir.

9. Her bir Taraf, uygun olan şekilde, uyum planlama süreçlerinde ve faaliyetlerin hayata geçirilmesinde, bu kapsamda ilgili plan, politika ve/veya katkıların oluşturulmasında veya geliştirilmesinde katılım sağlayacaktır. Bu katılım şunları kapsayabilir:

(a) Uyum eylemleri, taahhütleri ve/veya çabalarının hayata geçirilmesi,

(b) Ulusal uyum planlarının formüle edilmesi ve hayata geçirilmesi süreci,

(c) İklim değişikliği etkileri ve kırılganlığın ulusal olarak öncelikli belirlenmiş eylemleri kırılgan insanları, yerleri ve ekosistemleri dikkate alarak formüle etme perspektifiyle değerlendirilmesi,

(d) Uyum planları, politikaları, programları ve eylemlerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve bunlardan dersler çıkartılması,

(e) Sosyo-ekonomik ve ekolojik sistemlerin esnekliğinin ekonomik çeşitlendirme ve doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi gibi yöntemlerle inşa edilmesi.

10. Taraflardan her birisi sunacağı ve periyodik olarak güncelleyeceği, önceliklerini, uygulama ve destek gereksinimlerini, planlarını ve eylemlerini geliştirmekte olan ülke Taraflara herhangi bir ek yük yüklemeksizin içerebilecek bir uyum bildirimini oluşturacaktır.

11. İşbu Madde fıkra 10 hükmünde belirtilen uyum bildirimini iletilen diğer bildirim veya belgelerin, bu kapsamda ulusal uyum planının, Madde 4 fıkra 2 hükmünce belirtilen ulusal katkının ve/veya ulusal bildirim parçası olarak veya onlarla bağlantılı şekilde sunulacak ve periyodik olarak güncellenecektir.

12. İşbu Madde fıkra 10 hükmünde belirtilen uyum bildirimini Sekreteryaya tarafından tutulan ortak kayıt bünyesinde kaydedilecektir.

13. İşbu Madde fıkra 7,9, 10 ve 11 hükümlerinin Madde 9, 10

ve 11 çerçevesinde uygulanması için geliştirmekte olan ülke Taraflara sürekli ve güçlendirilmiş uluslararası destek sağlanacaktır.

14. Madde 14 tarafından belirtilen küresel envanter diğer hususların yanında aşağıdakileri içerecektir:

(a) Gelişmekte olan ülke Tarafların uyum çabalarının tanınması,

(b) Uyum faaliyeti uygulamasının işbu Madde fıkra 10 hükmünce belirtilen uyum bildirimini dikkate alınarak güçlendirilmesi,

(c) Uyumun ve uyum için sağlanan desteğin uygunluğunun ve etkinliğinin gözden geçirilmesi,

(d) İşbu Madde fıkra 1 tarafından belirtilen küresel uyum hedefine ulaşmada kaydedilen toplam ilerlemenin gözden geçirilmesi.

MADDE 8

1. Taraflar iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle, bu kapsamda ekstrem hava olayları ve yavaş başlangıç olaylarıyla ilgili kayıp ve zararın tersine çevrilmesinin, azaltılmasının, bunlara müdahale edilmesinin ve kayıp ve zarar riskinin azaltılmasında sürdürülebilir kalkınmanın oynadığı rolün önemi bilmektedirler.

2. İklim Değişimiyle Etkileriyle İlişkili Kayıp ve Zarar için Varşova Uluslararası Mekanizması Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının yetkisine ve yönlendirmesine tâbi olacak ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılacağı üzere desteklenip güçlendirilebilecektir.

3. Taraflar iklim değişikliğinin olumsuz etkileriyle ilgili kayıp ve zarar yönünden işbirlikçi ve kolaylaştırıcı bir zeminde, örneğin Varşova Uluslararası Mekanizması üzerinden karşılıklı anlayışı, eylem ve desteği güçlendirmelidir.

4. Bu nedenle karşılıklı anlayışı, eylem ve desteği güçlendirme amaçlı işbirliği ve kolaylaştırma alanları aşağıdakileri kapsayabilir:

(a) Erken uyarı sistemleri,

(b) Acil durumlara hazırlıklılık,

(c) Yavaş başlayan iklim olayları,

(d) Geri döndürülemez ve kalıcı kayıp ve zarar içerebilen olaylar,

(e) Kapsamlı risk değerlendirmesi ve yönetimi,

(f) Risk sigortası kaynakları, iklim riski havuz sistemi ve diğer sigorta çözümleri,

(g) Ekonomik olmayan kayıplar,

(h) Toplulukların, geçim kaynaklarının ve ekosistemlerin esnekliği.

5. Varşova Uluslararası Mekanizması Anlaşma kapsamındaki mevcut organlar ve uzman gruplarıyla ve ayrıca Anlaşma dışında yer alan ilgili kurumlar ve uzmanlık organlarıyla işbirliği yapacaktır.

MADDE 9

1. Gelişmiş ülke Taraflar Sözleşme kapsamındaki mevcut yükümlülüklerinin bir uzantısı olarak geliştirmekte olan ülke Taraflara azaltım ve uyum yönünden destek amaçlı mali kaynaklar temin edeceklerdir.

2. Diğer Taraflar ise bu desteği gönüllülük esasında sağlamaya veya sürdürmeye teşvik edilirler.

3. Küresel çabanın bir parçası olarak gelişmiş ülke Taraflar ülke temelli stratejiler gibi çeşitli eylemler üzerinden ve gelişmekte olan ülke Tarafların gereksinimlerini ve önceliklerini gözeterek, kamu fonlarının önemli rolünü dikkate alan şekilde çok çeşitli kaynak, araç ve kanallardan iklim finansmanını harekete geçirmekte öncü rol oynamaya devam etmelidir. İklim finansmanının bu şekilde sağlanması önceki çabalara göre ileri bir noktayı temsil ediyor olmalıdır.

4. Ölçeklendirilmiş finansal kaynakların sağlanması uyum ve azaltım arasında bir dengeye ulaşmayı amaçlamalı, ülke temelli stratejileri ve gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel olarak kırılganlık taşıyan ve en az gelişmiş ülkeler ve küçük ada gelişmekte olan devletleri gibi uyum için kamusal ve hibe temelli kaynaklara gereksinim duyan ölçüde ciddi kapasite kısıtlılıkları bulunan Tarafların önceliklerini ve gereksinimlerini dikkate almalıdır.

5. Gelişmiş ülke Taraflar işbu Madde 1 ve 3. fıkralarında belirtilen nitel ve nicel betimleyici bilgileri gelişmekte olan ülke Taraflara sağlanacak kamusal finansman kaynaklarının planlanan düzeyleriyle birlikte iki yılda bir olmak üzere ileteceklerdir. Kaynak sağlayan diğer Taraflar ise bu bildirimini yine iki yılda bir olmak üzere gönüllülük esasında sağlamaya teşvik edilirler.

6. Madde 14 hükmüncü ifade edilen küresel envanter gelişmiş ülke Tarafların ve/veya Anlaşma organlarının iklim finansmanına ilişkin çabaları hakkında gerekli bilgileri de dikkate alacaktır.

7. Gelişmiş ülke Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflara kamusal müdahaleler sonucunda sağlanan ve kullanılan destek hakkında şeffaf ve tutarlı bilgileri iki yılda bir olmak üzere ve Madde 13, fıkra 13 hükmü gereğince Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda kabul edilecek şekil, usul ve düzenlemeleere uygun şekilde bildirecektir. Diğer Taraflar da bu şekilde hareket etmeye teşvik edilirler.

8. Sözleşmenin Finansal Mekanizması ve bu kapsamda operasyonel tüzelleriyle birlikte Anlaşmanın finansal mekanizması olarak işlev görecektir.

9. İşbu Anlaşma çerçevesinde hizmet veren kuruluşlar, bu kapsamda Sözleşme Finansal Mekanizmasının operasyonel tüzelleri finansal kaynaklara yalınlaştırılmış onay prosedürleri ve gelişmekte olan ülke Taraflara, özel olarak en az gelişmiş ülkeler ile küçük ada gelişmekte olan devletlerine ulusal iklim stratejileri ve planları bağlamında güçlendirilmiş hazırlıklılık desteği sağlanmasını amaçlamalıdır.

MADDE 10

1. Taraflar iklim değişikliği karşısında esnekliğin geliştirilmesi ve sera gazı salımlarının azlatılması yönlerinden teknoloji geliştirme ve transferinin tam olarak hayata geçirilmesinin önemi konusunda uzun vadeli bir vizyonu paylaşmaktadırlar.

2. Taraflar işbu Anlaşma çerçevesinde azaltım ve uyum eylemlerinin hayata geçirilmesi yönünden teknolojinin önemi

ne dikkat çekerek ve mevcut teknoloji kullanımı ve yaygınlaştırılması çabalarını bilerek teknoloji geliştirme ve transferi konularında işbirliği faaliyetlerini güçlendireceklerdir.

3. Sözleşme kapsamında kurulan Teknoloji Mekanizması Anlaşma çerçevesinde işlev gösterecektir.

4. Teknoloji Mekanizmasının işbu Anlaşmanın uygulanmasını destek amaçlı teknoloji geliştirme ve transferi için güçlendirilmiş eylemi desteklemek ve kolaylaştırmak yönünde çalışmalarında işbu Madde fıkra 1 hükmündeki uzun vadeli bakış üzerinden kapsayıcı bir düzenleyicilik sağlamak amacıyla bir teknoloji çerçevesi oluşturulmuştur.

5. Yeniliklerin hızlandırılması, teşvik edilmesi ve olanaklı kılınması iklim değişikliğine etkin, uzun vadeli bir küresel yanıt verilmesi ve ekonomik büyüme ile sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için kritik öneme sahiptir. Bu çabalar araştırma ve geliştirmede işbirlikçi yaklaşımlar ve gelişmekte olan ülke Tarafların özellikle teknoloji çevriminin ilk evrelerinde teknolojiye erişimlerini kolaylaştırmak için Teknoloji Mekanizması tarafından ve Sözleşme Finansal Mekanizmasının mali araçları üzerinden uygun şekilde desteklenecektir.

6. Destek, bu kapsamda finansal destek, işbu Maddenin uygulanması, bu çerçevede teknoloji geliştirme ve transferi hakkında işbirlikçi eylemin teknoloji çevriminin farklı aşamalarında güçlendirilmesi amacıyla ve azaltım ile uyum destekleri arasında bir denge oluşturma perspektifiyle gelişmekte olan ülke Taraflara temin edilecektir.

MADDE 11

1. İşbu Anlaşma çerçevesindeki kapasite geliştirme çabaları gelişmekte olan ülke Tarafların, özellikle en az gelişmiş ülkeler ve ayrıca küçük ada gelişmekte olan devletleri gibi iklim değişikliğinin olumsuz etkileri karşısında özel hassasiyete sahip Tarafların uyum ve azaltım faaliyetlerini hayata geçirmek gibi etkin iklim değişikliği eylemlerine girişmek yönünde kapasite ve yeteneklerini güçlendirmeli ve teknoloji geliştirme, dağıtım ve kullanımını, iklim finansmanına erişimi, eğitim, öğretim ve toplum bilincinin ilgili yönlerini ve bilginin şeffaf, zamanında ve doğru içerikte aktarılmasını kolaylaştırmalıdır.

2. Kapasite geliştirme ülke temelli, ulusal gereksinimlere dayanır ve hitap eder olacak ve Tarafların, özel olarak gelişmekte olan ülke Tarafların sahipliğini ulusal, ulusal altı ve yerel düzeylerde destekleyecektir. Kapasite geliştirme çıkartılan dersler, bu kapsamda Sözleşme gereği kapasite geliştirme çalışmalarından dersler ekseninde yönlendirilecek ve katılımcı, ortaklaşmacı ve cinsiyetler konusunda duyarlı, etkin ve süreklilik arz eden bir süreç oluşturacaktır.

3. Gelişmekte olan ülke Tarafların işbu Anlaşmayı uygulama yönünden kapasitesini güçlendirmek için Tarafların tamamı işbirliği yapmalıdır. Gelişmiş ülke Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflardaki kapasite geliştirme çalışmalarına desteklerini arttırmalıdır.

4. Gelişmekte olan ülke Tarafların işbu Anlaşmayı uygulama kapasitelerini bölgesel, iki taraflı ve çok taraflı yaklaşımlarla destekleyen tüm Taraflar kapasite geliştirme konusundaki bu eylem veya tedbirler konusunda düzenli

olarak bildirim yapmalıdır. Gelişmekte olan ülke Taraflar işbu Anlaşmanın uygulanması yönünden kapasite geliştirme planlarını, politikalarını, eylemlerini veya tedbirlerini hayata geçirme konusundaki ilerlemeyi düzenli olarak bildirecektir.

5. Kapasite geliştirme faaliyetleri işbu Anlaşmanın uygulanmasını destekleme amaçlı uygun kurumsal düzenlemeler, bu kapsamda Sözleşme çerçevesinde kurulmuş olup da işbu Anlaşma kapsamında işlev gösteren uygun kurumsal düzenlemeler üzerinden güçlendirilecektir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı kapasite geliştirmeye ilişkin başlangıç kurumsal düzenlemelerini ilk oturumunda görüşecek ve karara bağlayacaktır.

MADDE 12

Taraflar uygun şekilde iklim değişikliği eğitimini, öğretimini, toplum bilincini, halkın katılımını ve bilgiye açık erişimi bu adımların işbu Anlaşma kapsamındaki eylemleri güçlendirmek için önemini bilinciyle güçlendirecek tedbirler alınmasında işbirliği yapacaklardır.

MADDE 13

1. Karşılıklı güven tesis etmek ve etkin uygulamayı desteklemek için eylem ve destek konularında, Tarafların farklı kapasitelerini dikkate alan ve kolektif deneyimler üzerine inşa edilen, içsel esnekliğe sahip bir güçlendirilmiş şeffaflık çerçevesi işbu Anlaşmayla oluşturulmaktadır.

2. Şeffaflık çerçevesi işbu Anlaşma hükümlerinin uygulanması konusunda gelişmekte olan ülke Tarafların kendi kapasiteleri ışığında gereksinim duydukları esnekliği sağlayacaktır. İşbu Madde fıkra 13 hükmünce belirtilen şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeler bu esnekliği yansıtmaktadır.

3. Şeffaflık çerçevesi Sözleşme kapsamındaki şeffaflık düzenlemelerine, en az gelişmiş ülkelerin ve küçük ada gelişmekte olan devletlerinin özel koşullarını dikkate alarak dayanacak ve bunları güçlendirecek ve kolaylaştırıcı şekilde, aşırı zorlayıcı ve cezalandırıcı olmayan bir tarzda, ulusal egemenliğe saygılı biçimde ve Taraflar üzerine aşırı yük bindirmeyi önleyerek uygulanacaktır.

4. Sözleşme kapsamındaki şeffaflık düzenlemeleri, bu kapsamda ulusal bildirimler, iki yıllık raporlar ve iki yıllık güncelleme raporları, uluslararası değerlendirme ve inceleme ile uluslararası istişare ve analiz işbu Madde fıkra 13 gereğince şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemelerin oluşturulmasında esas alınacak deneyimin parçası olacaktır.

5. Faaliyet şeffaflık çerçevesinin amacı iklim değişikliği eylemini Madde 2 hükmünce belirtilen Sözleşme amacının ışığında, Tarafların Madde 4 çerçevesindeki bireysel ulusal katkılarını gerçekleştirme yönünde ilerlemenin netliği ve takibi ile Madde 14 tarafından belirtilen küresel envantere veri teşkil edecek iyi uygulamalar, öncelikler, gereksinimler ve boşluklar dâhil olmak üzere Tarafların Madde 7 kapsamındaki uyum eyleminin net şekilde anlaşılmasını sağlamaktır.

6. Destek şeffaflık çerçevesinin amacı ilgili Tarafların Madde 4, 7, 9, 10 ve 11 kapsamındaki iklim değişikliği eylemleri

bağlamında sağladıkları ve aldıkları desteğin net şekilde anlaşılmasını ve sunulan toplam finansal desteğin Madde 14 tarafından belirtilen küresel envantere veri teşkil edecek şekilde mümkün olduğu ölçüde eksiksiz bir görüntüsünün çıkartılmasını sağlamaktır.

7. Taraflardan her birisi aşağıdaki bilgileri düzenli olarak temin edecektir:

(a) Sera gazlarının kaynak başına insan kaynaklı salımlarının ve yutak başına uzaklaştırmalarının Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından kabul edilmiş ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından kararlaştırılmış iyi uygulama yöntemleri kullanılarak hazırlanmış ulusal envanter raporu,

(b) Madde 4 kapsamında belirlenen ulusal katkıyı uygulamak ve elde etmek yönünde kaydedilen ilerlemeyi izleyebilmek için gerekli bilgiler.

8. Ayrıca her bir Taraf Madde 7 kapsamında iklim değişikliği etkilerine ve uyuma ilişkin bilgileri uygun şekilde sunacaktır.

9. Gelişmiş ülke Taraflar ve destek sağlayan diğer Taraflar gelişmekte olan ülke Taraflara Madde 9, 10 ve 11 uyarınca finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteği hakkında bilgi sunacaklardır.

10. Gelişmekte olan ülke Taraflar Madde 9, 10 ve 11 uyarınca aldıkları finans, teknoloji transferi ve kapasite geliştirme desteği hakkında bilgi sunacaklardır.

11. Taraflardan her birisinin işbu Madde fıkra 7 ve 9 hükümleri gereğince sundukları bilgiler 1/CP.21 kararı uyarınca teknik uzman incelemesinden geçirilecektir. Kapasiteleri ışığında ihtiyaç duyan gelişmekte olan ülke Taraflar için inceleme süreci kapasite geliştirme gereksinimlerinin tanımlanmasını da kapsayacaktır. Buna ek olarak her bir Taraf Madde 9 kapsamındaki çabaları yönünden ve uygulanması ile ulusal katkısının gerçekleştirilmesi yönlerinden kolaylaştırıcı, çok taraflı bir ilerleme değerlendirmeye katılacaktır.

12. Bu fıkra kapsamındaki teknik uzman incelemesi Tarafa sağlanan desteği ve bunun uygulanmasıyla birlikte ulusal katkısının gerçekleştirilmesine ilişkin değerlendirmeyi içerecektir. İnceleme ayrıca Tarafın ilerleme gösterdiği alanları saptayacak ve sunulan bilgilerin işbu Madde fıkra 13 hükmünde ifade edilen şekiller, usuller ve düzenlemelerle uyumunu Tarafa işbu Madde fıkra 2 kapsamında tanınan esnekliği dikkate alarak tespit edecektir. İncelemede gelişmekte olan ülke Tarafların ilgili ulusal kapasitelerine ve koşullarına özel bir dikkat gösterilecektir.

13. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı Sözleşmenin şeffaflığa ilişkin düzenlemelerinden edinilen deneyimler temelinde ve işbu Maddenin ilgili hükümleri uyarınca faaliyet ve destek şeffaflığı yönünden ortak şekiller, usuller ve yönlendirici düzenlemeleri ilk oturumunda kabul edecektir.

14. Gelişmekte olan ülke Taraflara destek işbu Maddenin uygulanmasını sağlamak için temin edilecektir.

15. Gelişmekte olan ülke Taraflara destek ayrıca gelişmekte olan ülke Tarafların şeffaflıkla ilgili kapasite geliştirme çalışmalarını içeren sürekli olarak temin edilecektir.

MADDE 14

1. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Anlaşmanın amacının elde edilmesi ve uzun vadeli hedefleri yönünde ortak ilerlemeyi değerlendirmek için işbu Anlaşmanın uygulanmasının envanter kaydını periyodik olarak tutacaktır ("küresel envanter" olarak adlandırılır). Bunu azaltmayı, uyumu ve uygulama ve destek araçlarını dikkate alarak, hakkaniyet ilkesi ve eldeki en iyi bilimsel veriler ışığında kapsayıcı ve kolaylaştırıcı bir tutumla gerçekleştirecektir.
2. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı ilk küresel envanterini 2023 yılında düzenleyecek ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından başkaca bir periyod belirlenmiş olmadıkça müteakip her beş yılda bir envanter düzenleyecektir.
3. Küresel envanter sonucu ulusal temelde belirlenen şekilde Tarafların eylemlerini ve desteği işbu Anlaşmanın ilgili hükümlerine uygun olarak güncellemelerine ve güçlendirmelerine ve ayrıca iklim eylemi için uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesine yardımcı olacaktır.

MADDE 15

1. İşbu Anlaşmanın uygulanmasını kolaylaştırmak ve hükümleri ile uyumu desteklemek amaçlı bir mekanizma oluşturulmaktadır.
2. İşbu Maddenin fıkra 1 hükmünde ifade edilen mekanizma uzman temelli ve kolaylaştırıcı nitelikte olacak ve şeffaf, tartışmadan kaçınan ve cezalandırıcı olmayan bir tutumla işlev gösterecektir. Komite Tarafların özel ulusal kapasitelerine ve koşullarına bilhassa dikkat edecektir.
3. Komite Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumunda kabul ettiği şekiller ve usuller çerçevesinde faaliyet gösterecek ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına yıllık olarak rapor sunacaktır.

MADDE 16

1. Sözleşmenin üst düzey organı olan Taraflar Konferansı işbu Anlaşması Taraflarının buluşması olarak işlev gösterecektir.
2. Sözleşmenin işbu Anlaşmaya taraf olan Tarafları Anlaşma Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının herhangi bir oturumundaki görüşmelerde gözlemci sıfatıyla yer alabilirler. Taraflar Konferansı Anlaşma Taraflarının buluşması olarak hareket ettiğinde karar alma sürecinde yalnızca Anlaşma Tarafları yer alabilecektir.
3. Taraflar Konferansı Anlaşma Taraflarının buluşması olarak hareket ettiğinde Sözleşmeye taraf olan ancak o tarihte Anlaşmaya taraf olmayan bir Tarafı temsil eden Taraflar Konferansı Bürosu üyesi işbu Anlaşmanın Tarafları arasından seçilecek ek bir üyeye yerini bırakır.
4. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı işbu Anlaşmanın uygulanmasını düzenli olarak inceleyecek ve etkin uygulanması için kendi yetkileri dâhilinde gerekli kararları alacaktır. Kendisine Anlaşma tarafından verilen işlevleri yerine getirecek ve şu faaliyetleri gerçekleştirecektir:

- (a) Anlaşmanın uygulanması için gerekli kabul edilen yardımcı organların kurulması,
- (b) Anlaşmanın uygulanması için gerekli kabul edilen diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi.

5. Taraflar Konferansının usul kuralları ve Sözleşme kapsamında uygulanan finansal prosedürler Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı tarafından farklı bir karar alınmış olmadıkça, gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşma için de uygulanacaktır.
6. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının ilk oturumu Sekreteryaya tarafından işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini müteakip belirlenen Taraflar Konferansının ilk oturumuyla çakışacak şekilde organize edilecektir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının müteakip olağan oturumları da Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca farklı şekilde öngörülmediği müddetçe Taraflar Konferansının olağan oturumlarıyla çakışacak şekilde toplanacaktır.
7. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının olağanüstü oturumları Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca gerekli görülecek diğer tarihlerde veya talebin Sekreteryaya tesliminden itibaren altı ay içinde Tarafların en az üçte birinin desteğini alması şartıyla herhangi bir Tarafın yazılı talebiyle toplanacaktır.
8. Birleşmiş Milletler ve uzmanlık kuruluşları ve Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu ile bunların Sözleşmeye taraf olmayan üye veya gözlemci Devletleri Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı oturumlarına gözlemci sıfatıyla katılabilirler. İşbu Anlaşmada belirtilen hususlarda yeterliliğe sahip olan ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansına gözlemci olarak katılma isteğini Sekreteryaya iletmış olan ulusal veya uluslararası, hükümete bağlı veya hükümet dışı her türlü kurum ve kuruluş Tarafların en az üçte biri itiraz etmedikçe oturuma katılabilirler. Gözlemcilerin kabul edilmesi ve katılımı işbu Madde fıkra 5 hükmünde belirtilen usule tâbi olacaktır.

MADDE 17

1. Sözleşmenin Madde 8 hükmünde kurulan Sekreteryaya işbu Anlaşmanın Sekreteryası olarak görev yapacaktır.
2. Sözleşmenin sekreteryanın görevleri hakkındaki Madde 8, fıkra 2 hükmü ve Sekreteryanın çalışmasına ilişkin düzenlemelere dair Madde 8, fıkra 3 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır. Bunların yanı sıra Sekreteryaya kendisine işbu Anlaşma tahtında ve Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansınca verilen diğer görevleri de ifa edecektir.

MADDE 18

1. Sözleşmenin Madde 9 ve 10 hükümleri gereğince kurulan Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ işbu Anlaşma yönünden Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ olarak işlev gösterecektir. Sözleşmenin

bu iki organın işleyişine ilişkin hükümleri gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır. Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ toplantılarının oturumları Sözleşmenin Bilimsel ve Teknolojik Danışmanlık için Yardımcı Organ ve Uygulama için Yardımcı Organ toplantılarıyla çakışacak şekilde organize edilecektir.

2. Sözleşmeye taraf olup da işbu Anlaşmaya taraf olmayan Taraflar yardımcı organların herhangi bir oturumdaki görüşmelere gözlemci sıfatıyla katılabilirler. Yardımcı organlar işbu Anlaşmanın yardımcı organları olarak hareket ettiğinde karar alma sürecinde yalnızca Anlaşma Tarafları yer alabilecektir.

3. Sözleşmenin Madde 9 ve 10 hükümlerince kurulan yardımcı organlar görevlerini işbu Anlaşmaya ilişkin konularda yerine getirirlerse Sözleşmeye taraf olan ancak o tarihte Anlaşmaya taraf olmayan bir Tarafı temsil eden yardımcı organ büroları üyesi işbu Anlaşmanın Tarafları arasından seçilecek ek bir üyeye yerini bırakır.

MADDE 19

1. Sözleşme tarafından veya Sözleşme gereğince kurulmuş olan ancak işbu Anlaşmada belirtilmeyen yardımcı organlar ve diğer kurumsal düzenlemeler Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansının vereceği karar doğrultusunda işbu Anlaşmaya hizmet edeceklerdir. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı bu yardımcı kurumlar ve diğer kurumsal düzenlemeler tarafından yerine getirilecek görevleri tanımlayacaktır.

2. Paris Anlaşması Taraflarının buluşması olarak Taraflar Konferansı bu türden yardımcı organlar ve kurumsal düzenlemeler yönünden ek kurallar da getirebilir.

MADDE 20

1. İşbu Anlaşma imzaya açık ve Sözleşmeye taraf olan Devletlerin ve bölgesel ekonomik işbirliği örgütlerinin onaylanmaya, kabul edilmeye ve tasdike tâbi olacaktır. New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezinde 22 Nisan 2016 tarihinden 21 Nisan 2017 tarihine kadar imzaya açık tutulacaktır. Bundan sonra da imzaya kapandığı tarihin ardından Anlaşmaya iltihak etmek mümkün olacaktır. Onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgeler Kayıt Bürosunda saklanacaktır.

2. Üye Devletlerinden hiçbirisi Taraf olmadığı halde işbu Anlaşmaya taraf olan bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri de işbu Anlaşma çerçevesindeki tüm yükümlülüklere tâbi olacaktır. Bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün bir veya daha fazla üye Devletin işbu Anlaşmaya taraf olmaları halinde işbu Anlaşma kapsamındaki yükümlülüklerin hangilerini üstleneceklerini o örgüt ve üye Devletleri karar verecektir. Böyle durumlarda örgüt ve üye Devletler işbu Anlaşma çerçevesindeki hakları eşzamanlı olarak kullanamayacaklardır.

3. Onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerinde bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri işbu Anlaşma tarafından düzenlenen konularda yetkin olduklarını beyan edeceklerdir. Yetkinliklerinin kapsamında herhangi bir esaslı değişiklik olması halinde bu örgütler Kayıt Bürosunu, Kayıt Bürosu da Tarafları bilgilendirecektir.

MADDE 21

1. İşbu Anlaşma onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerin Sözleşmenin küresel sera gazı emisyonları toplamının tahminen en az yüzde 55'ine tekabül den en az 55 Tarafınca Kayıt Bürosuna teslim edilmesi tarihinden sonraki on üçüncü gün yürürlüğe girecektir.

2. Yalnızca işbu Madde fıkra 1 hükmünün amacı yönünden "küresel sera gazı emisyonları toplamı" Sözleşmenin Taraflarının işbu Anlaşmayı kabul ettikleri tarihte veya daha öncesinde ilettikleri en güncel miktar anlamına gelecektir.

3. İşbu Anlaşmayı bu Maddenin fıkra 1 hükmünde belirtilen şekilde yürürlüğe girdikten sonra onaylayan, kabul eden, tasdik eden veya Anlaşmaya iltihak eden Devletler veya bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri için işbu Anlaşma o Devletin veya bölgesel ekonomik işbirliği örgütünün onaylama, kabul, tasdik veya iltihaka ilişkin belgelerini teslim etmeleri tarihinden sonraki on üçüncü gün geçerli hale gelecektir.

4. İşbu Madde fıkra 1 hükmünün amacı yönünden bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri tarafından teslim edilen belgeler üye Devletleri tarafından teslim edilmiş belgelere ek sayılmayacaktır.

MADDE 22

Sözleşmenin Sözleşme değişikliklerinin kabulüne ilişkin Madde 15 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

MADDE 23

1. Sözleşmenin Sözleşme eklerinin ve eklerde değişikliklerin kabulüne ilişkin Madde 16 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

2. İşbu Anlaşmaya yapılan ekler Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ve işbu Anlaşmaya yapılan atıflar, aksi açıkça ifade edilmiş olmadıkça, eklerine de atıf yapıldığı anlamına gelecektir. Bu ekler bilimsel, teknik, usulü veya idari nitelikte olup betimleyici işleve sahip listeler, formlar ve sair materyallerle sınırlı tutulacaktır.

MADDE 24

Sözleşmenin uzlaşmazlıkların çözümlenmesine ilişkin Madde 14 hükmü gerekli uyarlamalar yapılmak kaydıyla işbu Anlaşmaya da uygulanacaktır.

MADDE 25

1. İşbu Maddenin fıkra 2 hükmünde belirtilen haller dışında her bir Tarafın bir oy hakkı bulunacaktır.

2. Bölgesel ekonomik işbirliği örgütleri kendi yetkinlik alanlarındaki oylamalarda işbu Anlaşmaya taraf üye Devletlerinin sayısı kadar oy hakkına sahip olacaktır. Üye Devletlerden herhangi birisi oy kullanıyorsa bölgesel ekonomik işbirliği örgütü, bölgesel ekonomik işbirliği örgütü oy kullanıyorsa üye Devletler oy kullanma hakkından feragat edecektir.

MADDE 26

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri işbu Anlaşmanın Kayıt Bürosu sıfatıyla hareket edecektir.

MADDE 27

İşbu Anlaşmaya herhangi bir çekince konulamaz.

MADDE 28

1. İşbu Anlaşmanın Tarafları Anlaşmanın kendisi için geçerlilik kazandığı tarihten üç yıl sonra istedikleri tarihte ve Kayıt Bürosuna yazılı bildirimde bulunmak suretiyle işbu Anlaşmadan çekilebilirler.
2. Bu çekilme yazılı bildirim Kayıt Bürosunca teslim alındığı tarihten bir yıl sonra ve en geç çekilme bildiriminde belirtilen tarih itibarıyla geçerlilik kazanacaktır.
3. Sözleşmeden çekilen Taraflar işbu Anlaşmadan da çekilmiş kabul edileceklerdir.

MADDE 29

İşbu Anlaşmanın her biri belge aslı hükmündeki Arapça, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri nezdinde saklanacaktır.

İki bin on beş yılı Aralık ayının bu on ikinci gününde, Paris'te AKDEDİLMİŞTİR.

İşbu Anlaşma aşağıda imzası bulunan ve imza yetkisini haiz kişiler imzasıyla TASDİK EDİLMİŞTİR.

📍 İnkılap Sokak 26\4 Kızılay Ankara 📞 +90 (312) 425 7764 ✉ iletisim@ekolojikolektifi.org
🌐 ekolojikolektifi.org 🐦 @ekolojikolektif 📘 ekoloji.kolektifi